27րդ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 7288   13 ԱՊՐԻԼ, 1910   ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ   26 Avril 1910   27me année   N. 7288

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԵՇԽԱՆԼԵԱՆ
Գրութիւնք ետ չեն տրուիր
Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ. էջը
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ.

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره‌كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Ձեռէ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա։— 2.— Վերաբացման թուականէն (14 դեկտ.) յետոյ գալիք բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 ղրշ.— 3.- Իր 300 ոսկի բերքին ունեցած բաժանորդ. պահանջին 100էն 25 ը, այսինքն 200 ոսկի.— 4. Հարսնիքի ծանուցմանց ու մահազդի վրայ 20 ական ղրշ — 5.- Թաղ. խորհուրդի, եկեղեցւոյ, պատարագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրէն 5 ղրշ.

ԱՆՍԱՀՄԱՆ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԵՐ ԱՐԴԻՍՏՆԵՐՈՒՆ)

> «Եթէ դոքա լռեսցեն,
> քարինքդ աղաղակեսցեն։»

Թող ներուի ինծի մեր համեստ, յանդուգն, տարօրինակ, ծիծաղելի, ըրէ որ կ'ուզէք, այլ միշտ համեստ թելադրութիւններն ընել Արեւելքի էջերով գեղարուեստներէն երկուքին մասին առնուազն.— Նկարչութեան և Երաժշտութեան։

Մեր թելադրութիւնը կը բղխի պարզապէս իբր հետեւանքը մեր զգացումներուն և դիտելուն խօսելէ առաջ անձամբ պիտի փորձէինք եթէ բաղդն ունեցած ըլլայինք կանուխէն մշակած ըլլալու այդ ճիւղերը։

Ինչո՞ւ յաւիտենապէս և կուրօրէն հետեւիլ մինչեւ հիմա գծուած շաւիղներուն, և, նկարչութիւնը մէկ կողմ քաշել, երաժշտութիւնը միւս, առանց երբեք մտածելու ջանալ հաշտեցնել զանոնք և նոյն իսկ փնտռել միութեան կապ մը, դարձնելու համար մէկը միւսին լրացուցիչ, անհրաժեշտ, այնպէս որ ըստ մեզ երկու ճիւղերն ալ իրարմէ օգտուելով թերեւս պիտի ստանային անհամեմատ եղբեր ու կատարելագործում։

Պարզենք մտքերնիս։

Նուագասէրներէ շատերուն, երբ մանաւանդ անոնք որ արեւելցիի վառ երեւակայութեամբն են օժտուած, պատահած է անշուշտ տեսնել պատկերներու, տեսարաններու կազմութիւնը այն յուզմունքի վայրկեաններուն երբ ունկնդրած են աղուոր խմբերգութեան մը կամ նուագածութեանց։ Թող փակեն անոնք աչքերնին, ամփոփուին ինքզինքնին մէջ և ուշադիր ըլլան իրենց հոգեկան դրութեանը այդ ժամանակին բոպէներուն և պիտի նշմարեն պատկերներու, բէյզաժներու տողանց մը, մերթ վայրենի, ահեղ, մերթ միապաղաղ, խաղաղ։

Ինծի ամէն անգամ պատահած է ասի, երբ և է առիթը ունեցած եմ ներկայ գտնուելու նուագահանդէսի մը, կամ արեւմտեան (բողոքական) եկեղեցւոյ ոչ-դանդաղ երգեցողութեան։

Ես որ նօթա մը չեմ կարող կարդալ կամ դաշնամուրի մը ստեղնաշարէն աղմուկ հանել, ես որ գոնէ փորձ մը ըրած չեմ գծելու պատկեր մը մատիտով կամ վրձինով, միշտ տեսած եմ կարելիութիւններ նկարելու հիանալի բէյզաժներ այդ նուագներու ընծայած տեսարաններէն. օրինակի համար contrepointը պատկերացուցած է իրարու ետեւէ բարձրացող ամպեր որոնց գլուխները միայն կը տեսնես կամ գիշեր դող կոհակներ. պարերգ մը յիշեցուցած է ինծի երկար շարք մը ծառերու, թուփերու, բլուրներու դիտուած մանաւանդ վազող կառքի մը լուսամուտէն։

Դիտեցէք բլուրներու շարք մը երբ basseը եղանակի մը, ու ձեր և լեռնաշղթային միջեւ ծառեր, թուփեր խառն՝ մեծութեամբ, շարքով, հաստութեամբ կամ բարձրութեամբ, ցանցառ կամ խիտ, մերթ միախառնուած անթափանցելի. երեւակայեցէք արեւի մուտքէն ժամ մը ետքը մթնշաղին մէջ արձակուած հրթիներ այլ և այլ բարձրութեանց հասնող որոնցմէ ոմանք կը մարին իրենց բարձրագոյն կէտին վրայ, այլք աղեղնաձեւ իրենց վայրէջքի ճամբուն վրայ, և դեռ ուրիշներ որ անուաձեւ կը դառնան ուղղաձիգ կամ հորիզոնաբար, առանց շատ հեռանալու իրենց արձակուած կեդրոնէն. ասոնք ալ ուրիշ նօթեր են որ կուգան կը խառնուին՝ բէյզաժին։

Հետեւաբար, երբ նուագը տեսարաններ կը թելադրէ, փոխադարձաբար ալ տեսարաններէ լսած եմ ես այլ և այլ տեսակ երգեր, մանաւանդ խմբերգներ. օրինակի համար մերկ, ծառազուրկ բարձրաւանդակի մը վրայ հեռաւոր քանի մը բլուրներ թելադրած են ինծի անգլիական եկեղեցւոյ hymneեր, ամպի կտորուանքներու հաւաքածոյ մը, բարձր ամպեր որ աւելի զարդանկարներ են քան անձրեւածին՝ ուրիշ genre մը միւզիք երգած են ինծի, և հազար անգամ աւա՜ղ որ մանկութեանս ոչ մէկ հնարաւորութիւն չեմ ունեցած նկարիչ և միանգամայն երաժիշտ դառնալու, և միթէ բաւական հրաշալի չէ՞ Անատոլու ծնանելով հանդերձ կարդալ գրել գիտնալը, այո՛, ողջ մնացած ըլլալն իսկ…

Մինչ գոնէ համեմատաբար բացատրելու անկարող եմ որովհետեւ ոչ նկարչութեան ճիւղին՝ ո՛չ ալ երաժշտութեան արուեստին վերաբերող բառերն ու բացատրութիւնները ծանօթ են ինծի, և եթէ հնար ըլլար պիտի դնէինք հոս քանի մը լուսանկարներ այլ և այլ բնատեսարաններու զորս սուր աչքերով դիտող արուեստագէտը երգերու վերածէր, ոմանք ուրախ, ուրիշներն ալ տխուր, հուժկու, տկար, ևն.։

Ուրիշ ոչ նուազ հետաքրքրական կէտ մըն ալ զբաղեցուցած է զիս որուն մէկ խոր և մանրազննաբար կատարուած ուսումնասիրութիւնը պիտի մղէր թերեւս գեղարուեստի երրորդ ճիւղը—բանաստեղծութիւնը—խառնել միւս երկուքին և բոլորովին նոր արուեստ մը ստեղծել. (վրաս խնդացնել պիտի տամ եղեր. բայց ատիկա չի սարսափեցներ զիս)։

Բայց ըսենք, շարունակելէ առաջ, թէ ինչո՞ւ չէ խորհուած կամ ո՞վ կրնայ պնդել թէ վերջին խօսքն արտասանուած է արդէն գեղարուեստի երրորդութեան մասին, որ թերեւս իրենց լուրջ ուսումնասիրութեամբը պիտի բանային մեր առջեւ դեռ լայն ու հեռաւոր հորիզոններ։ Բառերով սովորութիւն է եղեր ցարդ նկարագրել տեսարան մը, ինչո՞ւ ոչ նոյնը նաեւ եղանակով։ Նկարագրութիւնը ոչ այլ ինչ է եթէ ոչ երեւակայութեան և զգացմունքի խառնուրդ մը. նոյն բանը կարելի է ըսել և երգի համար, այնպէս որ թէ՛ երգը (միւզիք) և թէ նկարագրութիւնը սխալուած է գտնել կամ հնարել բաղդատութեան եզրեր, բառեր, և ինչպէս որ աչքը զգացման մուտքն է նոյնպէս ալ պէտք է նկատել տեսարանը առերի նուագին։ Անցնինք։

Արդեօք կարելի չէ՞ այբուբենը շարել միւզիքի ձայնանիշերուն պէս և անոնց տեղ. այսպէս.—

տօ	րէ	մի	ֆա	սօլ	լա	սի.
ա	բ	գ	դ	ե	զ	է
ը	թ	ժ	ի	լ	խ	ծ
կ	հ	ձ	ղ	ճ	մ	յ
ն	շ	ո	չ	պ	ջ	ռ
ս	վ	տ	ր	ց	ւ	փ
ք	օ։					

և գիտնալ թէ այս ինչ կտորը ինչ տաղեր (բանաստեղծական) կ'արտադրէ, և կամ այնինչ բանաստեղծութիւնը ինչ եղանակներու ծնունդ կուտայ (յապաւումներ կամ յաւելումներ կամ ուղղափոխութիւն անշուշտ անհրաժեշտ պիտի ըլլան երբեմն)։

Նոյն իսկ եթէ հարկը պահանջէ փոխել այբուբենի նախնական շարքը, կամ բոլոր ձայնաւորները մէկ տողի վրայ բերել. մեր տառերուն հիանալի եղանակաւորութիւնը ո՜վ գիտէ ինչ դիւրութիւններ չպիտի ընծայէր քանի որ անման ուրիշ լեզուներու եօթը ձայնաւոր ունինք. ճիշդ ինչպէս եօթը ձայնանիշեր կան։

Ոչինչ կը կորսնցնենք դիտելով և քննելով. կրնա՞նք ապահովաբար, վստահաբար ըսել թէ ամէն ինչ գիւտուած արդէն է և չի պարունակեր թագուն սքանչելիքներ։

Ահաւասիկ մեր շատ անկատար, հում՝ նախնական թելադրութիւնը. պիտի գտնուի՞ արդեօք հայ արդիստ մը որ զբաղէր ասոնցմով. ինչո՞ւ խուսափիլ փորձերէ. թերեւս մեր ցեղը մարդկութեան կուտայ գեղարուեստի նոր և կատարեալ ճիւղ մը, ամբողջութիւնը։

Ես ջերմագինս կը հաւատամ որ օր մը պիտի յայտնուի գեղեցիկ երգ մը, քաղուած աղուոր բանաստեղծութենէ մը, ու երբ դաշտերը պտտելու ելլենք, դիտենք բլուրներն ու ծառաստանները, պուրակները, ամպերն ու հորիզոնները, գետերն ու ջրվէժները, անմիջապէս պիտի կարդանք երգ մը և առանց գործիքի և գրքի երգել. սկսինք բնութեան գրքին վրայ բնական ձայնով, և նկարիչը առնելով երաժշտական կտոր մը, անմիջապէս պիտի նկարէ պատկեր մը որ ցոյց տայ աղուոր բէյզաժ մը։

Կը կրկնենք, ո՞վ գիտէ թէ ինչ երաժշտական հիանալի գանձեր չկան թագնուած գեղեցիկ քերթուածներու ինչպէս և տեսարաններու մէջ։

Անգլիական մամուլին դիմելէ առաջ ուզեցի որ մերինները… խնդան վրաս։

Արդեօք բան մը կը կորսնցնե՞նք այս խուզարկութիւններով (recherche)։

Գծագրիչը թող դիտէ ուշադրութեամբ թռչունին ճամբան, թիթեռնիկինը, մեղուինը, օդապարիկինը, և այդ ճամբաները գծէ, երաժիշտը այդ գիծերէն նօթաներ շարէ։

Ըսենք վերջապէս որ թերեւս օր մըն ալ բնագէտ մը պիտի ելլէ հաստատելու թէ այսինչ ընտանիքի թռչուններուն ապրած միջավայրում՝ այնինչ կարգի ծաղիկներ միայն գտնել կարելի է։

Երգը կամ թռիչքները կ'ազդեն ծաղկանց գոյնին վրայ…

Ճիշդ ինչպէս վճռուած էր ժամանակաւ թէ «այդ չորցած, անապատացած տեղերէն թաթարը անցած ըլլալու է»։ Այսինքն ոչ ծաղիկ գտնել կարելի է, ոչ թռչուն։

Ահա յօդուած մը որ քաղաքական չէ։ Աչքերնիս ուրիշ կողմ դարձնենք քիչ մըն ալ… որպէս զի թշուառութիւններս չտեսնենք։

(Անգլիա)   ԽՈՍՐՈՎ.

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԵՒ

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ՅՈՒՇԵՐ

ԽԱՐԴԻ ԴԱՇՏԸ

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՕՍՄ. ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ԻԲՐ ՄԷԿ ԴԱՐ ԱՌԱՋ

Խարդի դաշտը նշանաւոր է պատմականօրէն։ Հոս է որ 1829-ի ռուս-թուրք պատերազմին ջարդուփշուր ջախջախուեցան կոմս Բասքեւիչի յաղթական բանակին առաջապահ գունդերը և ամբողջովին փճացան, դաշտի գիւղերէն Թոմացի Կարապետ քեհեայի պատրաստած հնարիմաց մէկ դարանին զոհուելով։ Բայց դիտելի է որ, ո՛չ մէկ թուրք պատմագիր արձանագրած է այս նշանակելի պարագան և ընդհակառակը յաղթութիւնը ամբողջովին վերագրուած է լազերու քաջութեան։ Մինչդեռ Հայու մը դար մը առաջ թուրք բանակին մատուցած այս անձնուէր ծառայութիւնը եթէ ոչ իբրեւ պատմական և իրական եղելութիւն պատմագրի անաչառութեամբ պարտաւորիչ էր արձանագրել, այլ գէթ կողք կողքի ապրող երկու ազգերու համերաշխութեան իբրեւ զօդ, ըլլայ ան ամէնաաննշան պարագայ մը ինքնին, կարժէր և հարկ էր դարձեալ յիշատակել, մանաւանդ որ այդ միեւնոյն ճակատամարտին մէջ ռուս բանակին զոհերուն կարեւոր մէկ մասը հայ զինուորներ են եղած, որոնցմէ շատերը քաղաք փոխադրուելով Ս. Սիմոն հայ գերեզմանատան մէջ ամփոփուած են։ Ասոնցմէ մէկուն հետեւեալ տապանագիրը միտքս կ'իյնայ այս պահուս։

Ես Ռոստոմ Շամախեցի
Մելիք-Սաֆար առաջորդի
Որ խոցեցայ ի մեծ մարտի
Մեռայ ի գիւղն որ Խարդ կոչի։

Այսպէս ինքն իր մէջ, ինքն իր համար անարժէք ամբողջութիւն մը ներկայացնող Հայը հաւատարմօրէն զոհուեր, ծառայեր, անձնուիրուեր է իր հայրենին եղբօր դէմ իսկ կռուելով տիրող կառավարութեան հաշւոյն, բայց նորէն հարազատ աչքով չէ դիտուեր, սահմանին ո՛չ այս և ոչ ալ ա՛յն կողմը, գոնէ այսպէս է եղեր անցեալին մէջ, գոնէ այսպէս կ'ըսեն պատմական և վաւերական դէպքերը։ Ու բնական էր որ մէկ օմն Կարապետ քեհեայի այդ զոհողութիւնն ալ աննշան անցնէր և անյիշատակ ու անշնորհ թաղուէր ժամանակի մոռացութեան համայնապարփակ ստուերին տակ։ Անցեալին մէջ զուտ հայաբնակ եղող այս դաշտը հետզհետէ դատարկուեր է հայութենէ և եկող տարրեր ու կրօնափոխութիւնը ազգաբնակութեան թիւին մէջ կարեւոր համեմատութեամբ ելեւէջ մը առաջ բերեր են, իսկ 1829-30-ի գաղթը բոլորովին նուազեցուցեր է ցեղին տարրին թիւը։ Սրբեմնի, Կանկտր, Կեօկթաշ և այլ գիւղեր ամայի անբնակ են այսօր և իրենց տեղը չէնի հետքն անգամ չկայ. իսկ Վաղնիթա, Վահանչէն, Իրմենէ, Կոնտոլօթ, Գրչի, Մաղթիկ, Հաւնոց, Բաղնիք, Խարդ և ուրիշ բազմաթիւ գիւղերու մէջ Հայու հոտն իսկ չէ մնացեր, մինչդեռ Բաղնիքի, Վահանչէնի, Կոնտոլօթի և ուրիշ գիւղերու հայ վանքերը, որոնք կիսաւեր, կան ու կը մնան կենդանի ապացոյցներ յիշատակ նշխարներ շատ մօտիկ անցեալէն։ Կոնտոլօթի Ս. Գէորգ վանքը աւերակ, չաքանդուած, բայց դիւթական դրախտավայր մը ինքնին, իր ամբողջ շրջականքով, արտերով, անտառով, անդաստաններով միասին թուրք ընտանիքի մը Գարագաշօղլուներու կը պատկանի այսօր, որ, ինչպէս աւանդութեամբ կը պատմուի, վանքին նախկին անտառապահներն են եղած և օր մը վանքին վանահայրը խեղդամահ ընելով գրաւած տիրացած են վանքին հողերուն և կրօնափոխ ըլլալով անպատիժ անպատուհաս մնացած են։ Անգամ մը այդ վանքը այցելելուս նոյն այդ ընտանիքի անդամներէն մէկը հաստատեց աւանդութեամբ պատմուածը և անկեղծօրէն աւելցուց նաեւ թէ՛ իրենց նախնիքը ա՛յն ատեն կոչուեր են Փարապաշ-օղլու և յետոյ փոխելով ըրեր են Գարագաշ-օղլու։ Այսօր այս ընդարձակածաւալ դաշտին բազմաթիւ գիւղերէն հազիւ տասնին մէջ Հայեր կան, որոնցմէ երկուքը միայն զուտ հայաբնակ են։

Հայաստանի ամէնէն բազմաշարչար և ամէնէն տարաբախտներէն եղող այս դաշտին հայութիւնը հալածանքի և հարստահարութեան ամէն դառն բաժակ խմեր, վայելեր է, շատ հինէն սկսելով։ Իբրեւ անմիջական սահմանակից Լազիստանի, Սպերի և Դերջանի ընդ երկար ժամանակ բայց անընդհատ հալածանքներու և եղուզակային յարձակումներու թատր է դարձեր և ճակատէն, կռնակէն ու կողէն եղած այս շարունակական յարձակումները մանաւանդ կրօնքն ու անհատականութիւնը փճացուցեր են Բաբերդի հայուն մէջ որ հետզհետէ տարկայեր, նուաստացեր, այլասերուեր և ազգային նկարագրի բնորոշ յատկութիւնները մերկանալով խմորուեր, պատուաստուեր է օտար բարքերով, ստիպանաբար ձուլուելու տրամադրուելով անցեալին մէջ։ Կովկասեան լեռնաբնակ լազերու արշաւանքը ի՛նչ դեր խաղացեր է անցեալին մէջ Բրզէի, Համշէնի, Օֆի, Անծէրի և Սիւրմէնէի ժողովուրդին մէջ. այդ տեղերու բնակչութիւնն ալ լազ անուանակոչուելէ վերջ միեւնոյն դերը խաղացեր է Խարդի մէջ։ Միեւնոյն դերը կատարեր են նաեւ Սպերի աւատապետները։ Մէմ-օղլի, Նուհօղլի, Գօչա-օղլի և ուրիշներ ո՛չ նուազ ընչաքաղց, յաճախ բաղխեր են տեղացի աւատապետներու քաղքենի, ընդարմացած ռամիկներու ուժի խլեակներուն և որոնց ամբողջին աւարն ու թալանը մատակարարեր է հողագործ խեղճ հայ ժողովուրդը։ Ու այսպէս մինչեւ Բասքեւիչի աղէտալի պատերազմը ի գին ամէն զոհողութեան տակաւին տոկացող և ապրող հայ ժողովուրդը հոս այս դաշտին մէջ կարեւոր թիւ մը կը ներկայացնէ եղեր, թող որ քաղաքին այն ատենի 900-1000 տուն բնակչութեան 7/10 Հայ է եղեր, բայց թէ՛ քաղքէն և թէ գիւղերէն կա-

---

„ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ   (3)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԻ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ)

Գրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ.

ԱՅԼԱՍԵՐԱԾՆԵՐԸ

Ե.

ՄԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

Իր պերճանքին խոլոր կատարէն այս դահավէժ թաւալումը նախ ահաւորապէս ցնցած էր ամիրային աղջիկը։ Շուրջը նայած էր՝ ապաւէն մը փնտռելու համար, ու պարապութիւն գտած էր. եղբայրներէն երկուքը խոյս տուած էին Պոլսէն, երրորդը՝ խենդենալով՝ հիւանդանոց փոխադրուած էր։ Ու պաշտօնեաներու, բարեկամներու շուարած, զարհուրած խումբի մը դէմը գտեր էր ինքզինքը. ո՞ւր էին անձնազոհ, անձնուրաց խնկարկուները. ո՞ւր էին մեծարանքի, գոհունակութեան փութկոտ ապացոյցները։ Ամայութիւն։

Մանկամարդ աղջիկը այս ընդհանուր լքումին հանդէպ պահ մը ապշեցաւ, շուտով սակայն անակնկալ արիութեան մը, կորովի մը կրակը նշմարեց իր մէջ։ Ծառաներուն մեծագոյն մասը ճամբեց, յարաբերութիւնները սահմանափակեց, և իր հայրը այդ դժնդակ կացութենէն փրկելու համար անխոնջ դիմումներու սկսաւ։ Փաշաներու, նախարարներու ներկայացաւ, իր հօր դատը պաշտպանեց, և իվերջոյ շնորհ խնդրեց։ Իր ճարտար, եռանդոտ խօսուածքը, համակրելի ու գրաւիչ ժեստերը, վէս և թովիչ նայուածքը՝ թոյլ ջիղերով այդ մարդոց վրայ, վերջապէս կրցան ո և է ազդեցութիւն մը ունենալ, և ազատ արձակեցին ամիրան, առանց սակայն իրեն վերադարձնելու անհագին հարստութիւնը, զոր գրաւած էին. տուին անոր ինչ որ պէտք էր անօթի չմեռնելու համար, քանի մը կտոր կալուած, ու իր ապարանքը՝ առանց բան մը պակսեցնելու անոր պարունակութենէն։

Ամսական քառասուն յիսուն ոսկիի եկամուտը ինչ ողորմելի գումար մըն էր հիմակ այն մարդուն համար որ հարիւր հազարաւոր ոսկիներ ափով նետած էր աջ և ահեակ։

Ամիրան, զնտաններու խորը փճանալու վտանգէն ազատած իր աղջկան անձնուիրութեանը շնորհիւ, քաշուեցաւ յիշատակներով լեցուն իր ապարանքին մէկ անկիւնը, տխուր, թախծոտ, հոգիով ու մարմնով ջախջախուած։

Քիչ քիչ, սակայն, տանը հաւատարիմները, ամչկոտ քայլերով, ներս սպրդած էին նորէն, այլ եւս վայելելու համար ոչ թէ մեծ կերուխումները, շռայլութեան հեշտալի տեսարանները, այլ թէ՛ երախտիքի ու մնացած արտայայտութիւն մը մատուցանելու անկեալ ամիրայի մը և թէ, մանաւանդ, անոր երբեմնի հացալից սեղաններուն փշրանքները լզելու համար վերջապէս. ինչ ալ ըլլար, այդ փշրանքները դեռ շատ խղճուկ էին։ Ամիրան, իր այլ եւս ինքնամփոփ կեանքին մէջ, ամէն ներկայացող մարդու ականջ չկախեց. երկու երեք հատ ընտրեց անոնց մէջէն, ու մէկալներուն երթալ բարովը դրաւ։ Այս մէկ քանի հատին մէջ ալ նախամեծարութիւնը կուտար Մերկերեան Թադէոս աղային, Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին յաւիտենական գանձապահը, որ յաջողած էր լայն տեղ գրաւել ամիրային համակրութեանը մէջ։

Իր այս տրտմալից կենցաղին մէջ, ամիրային միակ ուրախ վայրկեանն եղած էր իր սիրական աղջկան ամուսնութիւնը Գաբրիէլ էֆ. Մարկոսեանի հետ, նմանապէս ամիրայական շառաւիղ, ազնիւ, վեհանձն, գեղեցիկ երիտասարդ մը, որ՝ օրիորդ Երմոնէի շնորհներէն հրապուրուած՝ անձամբ ներկայացեր էր անոր ձեռքը խնդրելու։ Ամիրան, իր փորձառու աչքովը երիտասարդը խորազննելէ ետքը, իսկոյն տուած էր հաւանութիւնը, ու ամուսնութիւնը տեղի ունեցած էր բոլորովին անշուք կերպով, քանի մը մտերիմներու ներկայութեանը։

Այդ օրուընէն՝ ամիրային աղջկան համար նորազարթ, անծանօթ երջանկութեամբ կեանք մը սկսած էր։ Հայրը, ինք ու ամուսինը՝ սիրով ջերմացած տաք բոյն մը կազմած էին, որ տեւած էր բաւական ատեն։ Հիմակ ա՛լ տեսակ մը ատելութեամբ, նողկանքով կը վերյիշէր առաջուան աղմկալի, յոգնեցուցիչ կեանքը, ու նախախնամական կը համարէր այն բուռն յեղաշրջումը որ ատանկ մէկ պատնէշ մը կանգնած էր իր առջի ու հիմակուան կեանքին մէջտեղը։

Եւ ահա նոր էակ մը եկած էր զուարթութեան նոր շունչ մը դնել այդ անդորր բոյնին մէջ։ Ամիրան՝ իր վերջին բոպէներուն՝ իր թոռան զուարթ ճիչերուն մխիթարանքը ունեցաւ։ Ան մեռաւ երջանիկ, գուցէ աւելի երջանիկ քան եթէ իր մեծութեան բարձունքէն վար գլորած չըլլար։ Տիկին Մարկոսեան՝ իր խեղճ հօր կեանքին հուսկ յետին բոպէները երջանկացուցած ըլլալու համոզումէն մխիթարուեցաւ, ու իր սէրը այլ եւս կեդրոնացուց ամուսինին ու մէկ հատիկ զաւկին վրայ։

Սակայն, դառնութեան բաժակին վերջին կաթիլը դեռ ըմպած չէր ան։ Ամուսնութեան ճիշդ տասներկրորդ տարին, Գաբրիէլ էֆ. անակնկալ հիւանդութեան մը հետեւանօք մեռաւ։ Այս կորուստը խորունկ, անբուժելի վէրք մը բացաւ կնոջը սրտին մէջ. դամբանական կափարիչը եղաւ, որուն տակ այլ եւս յաւերժական սուգով ու ինքնամփոփ լռիկ մաշումով պիտի քաշկռտէր իր անմխիթար կեանքը, ա՛լ աշխարհի վրայ ոչինչ ունենալով բայց իր մէկ հատիկ զաւակէն։

Ու փոխուեցաւ՝ այլակերպեցաւ ան նկարագրով, ֆիզիքականով։ Մարդատեաց եղաւ, չարութիւնը բոյն դրաւ անոր հոգիին մէջ. ա՛լ չուզեց տեսնել մարդերը, զորս նկատեց իր դժբաղդութիւններուն պատասխանատուն. իր կապոյտ աչքերը, երբեմն այնքան անուշ սեւեռանքով, հիմա երկիւղի, կսկիծի, ատելութեան շողիններ կ'անթեղէին, ժպիտ ու փաղաքշանք նշուլելով միմիայն իր զաւկին համար, իր Արշակին համար, զոր աշխարհի հետ չպիտի փոխարինէր։ Նիհարցաւ, դէմքին գիծերը քաշուեցան, խոժոռ, խիստ, անողոք արտայայտութիւն մը առին։ Ջղային եղաւ։ Լացի յեղակարծ տագնապներ ունեցաւ։ Օր մը՝ տագնապի մը պահուն՝ յանկարծ ճամբեց երկու ծառաները որոնք երկար տարիներէ ի վեր ամիրային տան մէջ կը ծառայէին, վար պահելով միմիայն պառաւ, ցաւագար խոհարարուհի մը, որուն վրայ կը մնար տան ամբողջ սպասարկութիւնը։ Պատուիրեց որ մէկը չընդունուի, մինչեւ իսկ Մերկերեան Թադէոս աղան, տանը էն վստահելի, էն հին բարեկամը։

Ու այլ եւս իր ամբողջ վշտոտ ու ցաւագար էութիւնը, իր բովանդակ քայքայուն կեանքը մէկ մանուկ մը, մէկ կէտի մը սեւեռած էր, իր զաւկին, բոլոր անցեալի չքեղութիւններէն, մեծութիւններէն,

(Շար.ը Բ. էջ)

բնոր թիւով ժողովուրդ Կարապետ Եպս. Բագրատունեանի, այն ատեն վարդապետ, առաջնորդութեամբ գիմեր են դէպի գաղթ վերջնապէս լքելով իրենց հայրենի օճախը։ Վերի տասնեակ մը հայ գիւղերու մէջ մօտաւորապէս 600 տուն հայ բնակչութիւն կայ, այսինքն գրեթէ 1/3ը ամբողջ այս գաւառին հայութեան, բայց ամբողջ ատոնց մէջ վեց տուն հազիւ կարելի է գտնել իր ճենճօղ տայկուող, քիչ շատ կարողութեան տէր։ Իրաւ է որ կէս դարէ ի վեր աւատապետական, խմբական յարձակումները դադրած են և գոնէ այս գաւառին ժողովուրդը համեմատաբար հանգիստ շունչ մը քաշած է 1860-75ի շրջաններուն, բայց յաջորդող ահաւոր ընժիմը, սարսափի տարիները և սիստէմաթիք հալածանքը վերջապէս մոխիր վրայ նստեցուցին, թշուառութեան յետին եզրը հասցուցին երկրագործ Հայը, հալածանքի այս վերջին քանըհինգ տարիները քամեցին, քանդեցին, քայքայեցին, աւեր ու փլատակ դարձուցին որքան քաղքըւորին կրկնապատիկը չինականին տունը։ Վերջին քանի մը տարիներուն մէջ Թուրք չինականն ալ տարբեր, մխիթարական վիճակ մը չունէր, ընդհակառակը, ա՛ն ալ իր կարգին ո՛չ նուազ թըշուառ ու հացակարօտ էր։ Թէ՛ հայ և թէ Թուրք գիւղականը հաւասարապէս տանջուեր են վաշխառուին, աղային, ֆիքհիին ձեռքը, Թուրքը բացառաբար ազատ է մնացեր կառավարական հալածանքէն և ասիկա պզտիկ բարեբախտութիւն մը չէր իրեն համար։ Դաշտին մայր գիւղը Խարդ (*) իբրեւ կեդրոն չէյխերու, վերջերս բաւական աղմուկ հանեց իր շուրջը։ Եւ առհասարակ Բաբերդի մէջ չէյխերու ազդեցութիւնը ոչինչ կ՚արժէ, երբ մանաւանդ էշրաֆն ու կառավարութիւնը համակիր չըլլան և չքաջալերեն։ Տարբեր է Թուրք իւլէմաներու ազդեցութիւնը, տարբեր է չէյխերունը։

Կարեւորութիւն ընծայուած այս չէյխերուն հետեւորդներէն մին, իր տղան, հաւատացին թէ, Թո՛ւր նետած և Եմ՛ Փիր ա՛ն քուրթար պաղատած է, մինչ աղեկը բոցերուն մէջ խանձուած է կիսով չափ. մէկ ուրիշը դարձեալ իր տղան տանիքէն վար նետած ու նոյնպէս Փիրին օգնութիւնը հայցած, անոր գթութեան չափը կամ թերեւս կարողութիւնը աստիճանի զարկած է։ Այսպիսի աղանդաւորական ծայրայեղութիւններ արդէն իսկ վատ տպաւորութիւն ըրած էին Թուրք տարրին վրայ և շատ բնական էր որ լոկ կոյր մոլեռանդութիւնով վարուողներ ժողովրդականութիւն չգտնէին։ Թէեւ ոմանք յետաշրջումի պատրաստութիւն մը վարագուրուած տեսնել ուզեցին այս չէյխական կազմակերպութեան մէջ և կառավարութիւնը այս ուղղութեամբ քննութեան ենթարկեց անոնց պարագլուխները, բայց մեր կարծիքով այս երկրին մէջ զօրաւոր, ազդեցիկ և վճռական կառավարութիւն մը ամէն խլրտում խուլ թէ աղմկալից կրնայ խափանել, կրնայ կաչկանդել, բաւ է որ անաչառ և անկաշառ պաշտօնեաներ ըլլան, բաւ է որ յայտնի յետադիմականներ, վաղեմի հարստահարիչներ սանձուին և անոնց կամայականութիւնները խրատանկուին, անկէ յետոյ ո՛չ մէկ անպատեհութիւն կրնայ ծագիլ և ո՛չ մէկ դաւ կրնայ նիւթուիլ գիւղաւ։ **Ա. ԱՀԵՍԿ**

Մարտ 23, Տրապիզոն

(*) Խարդ կամ Խալդ, աւելի գաւառին Խաղտիկ կամ Խալտիկ հին անունը։ Այս գիւղը զուտ Թրքաբնակ է և ունի 400 տուն բնակչութիւն։ Հոս կան Խալդական շրջանէ հնաքեր ընդերկրեայ ուղիներու, ինչպէս կան Բաբերդի բերդին մէջ վիմափոր գաղտնուղիներ ու անձաւներ։ Այս գիւղին մէկ ձեռագիր Աւետարանը կը մնայ Բաբերդի Ծիկրաշէն թաղի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ ԱԼՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Ալպանիացիներու ըմբոստական շարժումը վերսկսած է։ Մէկ քանի օրէ ի վեր Ալպանիոյ մէջ տիրող կարճատեւ անդորրութիւնը խանգարուած է նոր ընդհարումներով։ Թանին յոյս կը յայտնէ որ հոն ղրկուած զինուորական մեծ ուժը պիտի յաջողի բարեկարգութիւնը վերահաստատել։ Գոսովայի կուսակալութեան կողմէ ապրիլ 8 և 9 թիւով հասած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ ալպանիացի ապստամբները գրաւած են Չէրնա-Լօվայի կիրճը և գագաթները, խորտակելով հեռագրական գիծերը ու թղթատարին անցքը արգիլելով։ Կիրճին մէջ տեղի ունեցած կռուի մասին մանրամասնութիւն չկայ։ Տիաքովայի ապստամբները ընդհանուր նահանջ կը պահանջեն։ Բրիզրէնէն գացող ջոկատ մը Չէրնա-Լօվայի կիրճին մէջ յարձակում կրած է. զինուորները օգնական ուժ ստացած ըլլալով՝ ապստամբները նահանջած են ծանր կորուստներով։ Զինուորներէն 3 հոգի սպաննուած և 11 հոգի վիրաւորուած են, որոնցմէ մէկը սպայ։ Ապստամբները կեցուցած են Ակրիւպէն ճամբայ ելած կառախումբը. ութը զինուորներու և մէկ ոստիկան զինուորի ձեռքէն առած են իրենց զէնքերը։ Ներքին գործոց նախարարութեան հասած նոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Լսթիմի բարձունքը գրաւող ապստամբները ետ մղուած են իրենց դիրքերէն։

⁂ Ըմբոստ Ալպանիացիներուն դէմ ղրկուած արշաւախումբին ընդհանուր բանակետղը հաստատուած է Ֆէրիզովիչ, ուր կը գտնուին ընդհանուր հրամանատարը և սպայակոյտը։ Յիսուն վաշտ համախմբուած են հիւսիսային Ալպանիա, բաղկացած 12,000 հոգիէ։ Կը գտնուին նաեւ 12 լեռնային հրետանի, 6 լամքին խորտընկէց և 1 զրահապատ օթօմօպիլ։ Զինուորներուն մէջ քրիստոնեայ չկայ։ Երկաթուղիի գիծը կը պաշտպանեն փոքր ջոկատներ։ Բանակին մեծագոյն մասը Գոսովայի դաշտին մէջ է։ Իրազեկ անձեր կ՚ըսեն թէ 50,000 Ալպանիացիներ պատրաստ են կռուելու. 6,000 Ալպանիացիներ կը գտնուին Նէրօտին լեռը, զինուած վիճակի մէջ։ Տիաքովայի ոստիկանապետը սպաննուած է Ալպանիացիներուն կողմէ։

⁂ Սէրէզի մէջ յայտարարութիւններ փակցուած են, որոնք ուժգնօրէն կը քննադատեն ժէօն Թուրքերու կառավարելու եղանակը և հրաւէր կը կարդան ժողովուրդին՝ Ալպանացիներուն միանալու։ Իշխանութիւնները կը կարծեն որ Թուրք լիսէին և հեռագրատան տնօրէններն են հեղինակները, երկուքն ալ Ալպանիացի, որոնք Սելանիկ հրաւիրուած են։ Ժողովուրդին կարծիքով, այդ յայտարարութիւնները փակցուած են հոճաներու և բացը մնացած սպաներու կողմէ։

⁂ Նախարարաց Խորհուրդի որոշումով, 12,000 ոսկի պիտի յատկացուի խճուղիի մը շինութեան Տիաքովայի և Բրիզրէնի միջեւ, ու վարժարաններ բանալու Բրիզրէնի, Բրիշթինայի և Իբէքի մէջ։

ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Սուլթան Րէշատի գահակալութեան առաջին տարեդարձին առթիւ, որ վաղն է, սա յայտագիրը պատրաստուած է.— Այդ օրը բոլոր կառավարական պաշտօնատուները փակ պիտի մնան։ Կէս օրին, որոշեալ տեղերէն թնդանօթ պիտի արձակուի։ Պոլիս գտնուող զինուորական բոլոր նուագախումբերը, նոյն իրիկունը, պատերազմական պաշտօնատան առջեւ համախմբուելով, անդէն զինուորներու ուղեկցութեամբ, ջահերով ու լապտերներով պիտի երթան Տօլմա Պաղչէի կայս. պալատան մեծ պարտէզը. հոնկէ Սպաղ Փաշա պիտի ուղղուին, և Բէրայի ճամբով պատերազմական պաշտօնատուն պիտի դառնան։ Պալատան առջեւ տուպաներու վրայ օսմ. մարտանաւերու կողմէ հրախաղութիւններ պիտի կատարուին։ Պետական շէնքերը պիտի լուսազարդուին։ Ժողովուրդէն փափագողները իրենց բնակարանները և վաճառատուները կրնան լուսազարդել։ Կ. Պոլսոյ և շրջականերուն մէջ հրթիռի գործածութիւնը խստիւ արգիլուած է։ Գաւառներու մէջ, քաղաքային և զինուորական պաշտօնատարները, պաշտօնական համազգեստ հագած, ու հոգեւոր պետերը և տեղւոյն երեւելիները, ըստ առաջնոյն, քաղաքային ամէնէն բարձր պաշտօնատարին շնորհաւորական այցելութիւն պիտի տան։ Հիւպատոսներու ընդունելութիւնն ալ փառաշուք պէս պիտի կատարուի։ Պաշարման վիճակ յայտարարուած վայրերուն մէջ խստիւ արգիլուած է հրթիռ արձակել։ Ուրիշ տեղերու մէջ ալ կուսակալներու թոյլտուութեամբ միայն կարելի է հրթիռ արձակել։

⁂ Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, արտաքին գործոց նախարար Րիֆաթ փաշա իր բնակարանին մէջ հացկերոյթ մը պիտի տայ վաղը գիշեր, որուն հրաւիրուած են բոլոր նախարարները, Ծերակոյտի և Երեսփ. Ժողովի նախագահները, դեսպանները, արարողապետը և կայս. Ա. Թիկնապահ Խուրշիտ փաշա։

ԿՐԷՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Բ. Դուռը անբաւական նկատելով պաշտպան տէրութեանց կողմէ տրուած պատասխանը կրէտացի երեսփոխաններու յանուն Յունաստանի Թագաւորին երդում ընելու խնդրոյն նկատմամբ, նոր դիմումներ պիտի ընէ տէրութեանց մօտ։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Ինչպէս յայտնի է, Երեսփ. Ժողովի Բ. նստաշրջանը այս ամսուն վերջը կ՚աւարտի։ Եթէ երբեք կարելի չըլլայ մինչեւ այն ատեն վերջացնել ելմտացոյցին վիճաբանութիւնը, երեսփոխանները առանց թողակ առնելու, պէտք եղածին չափ պիտի երկարաձգեն նստաշրջանը։ Նկատելով որ ելմտացոյցին վիճաբանութիւնը մինչեւ ապրիլին վերջը չպիտի աւարտի հաւանաբար, մայիս ամսուան համար առժամեայ ելմտացոյց մը պիտի պատրաստուի։

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Սուլթանին առողջական վիճակը աստիճանաբար կը բարւոքի, բժշկական տեղեկագիրներու համաձայն։ Մէկ քանի օրէն կայսրը կատարելապէս պիտի ապաքինի։ Բժիշկները օրը երկու անգամ կը քննեն օգոստափառ հիւանդը։ Կիրակի օր երկու տեղեկագիրներ հրատարակուեցան, որոնք ցոյց կուտան թէ Սուլթանը ապաքինելու վրայ է։ Առաջին տեղեկագրին մէջ ջերմութեան աստիճանն է 38.03 և բաղխերակը՝ 94. բայց գիշերը լաւ չէ անցուցած։ Երկրորդ տեղեկագրին մէջ՝ ջերմութիւնը՝ 38 աստիճան, իսկ բաղխերակը՝ 92. ընդհանուր վիճակը գոհացուցիչ է։ Հակառակ իր հիւանդագին վիճակին, Սուլթանը կը շարունակէ պաշտօնագիրները ստորագրել։

⁂ Գահաժառանգ իշխանը, բոլոր կայսերազուն իշխանները, եպարքոսը, բոլոր նախարարները, Ծերակոյտի և Երեսփ. Ժողովի նախագահները ամէն օր պալատ կ՚երթան, Սուլթանին որպիսութիւնը հարցնելու համար։ Իզմիրէն եկած պատուիրակութեան անդամներէն ոմանք պալատ երթալով կայսեր որպիսութիւնը հարցուցին։

⁂ Արտաքին գործոց նախարարութիւնը արտասահմանի օսմ. ներկայացուցիչներուն կանոնաւորապէս կը հաղորդէ Սուլթանին հիւանդութեան վրայ հրատարակուած բժշկական տեղեկագիրները։

⁂ Եւրոպական վեհապետներէն ոմանք հեռագրով հարցուցած են կայսեր որպիսութիւնը։

⁂ Օսմ. Քոմիթէի կեդրոնը սա հեռագիրը ուղղած է կայս. պալատ.

«Մեր սիրեցեալ վեհապետին և հօր անհանգստութեան լուրը խոր վշտով մը պատեց մեր քոմիթէին բոլոր անդամները։ Կը մաղթենք որ մեծանձն վեհապետը առողջանայ, ի մեծ երջանկութիւն բոլոր Օսմանցիներուն։»

ԱՌԵՒՏՐ. ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մօնիթէօր կ՚իմանայ թէ Ֆրանսայի առեւտրական նախարարութեան հիման վրայ պատրաստուած օրինագիծ մը կառավարութեան ներկայացուած է և Ճավիտ պէյի կողմէ կը քննուի հիմա։ Այդ օրինագծին համաձայն, կարգ մը բաժանումներ պիտի հաստատուին այդ նախարարութեան մէջ. Ներքին վաճառականութեան բաժանում, արտաքին վաճառականութեան բաժանում, Սակարանի բաժանում և առեւտրական տեղեկութեանց բաժանում։ Արտասահմանի օսմ. հիւպատոսները պարտաւոր պիտի ըլլան կանոնաւորաբար տեղեկագիրներ ղրկելու իրենց գտնուած քաղաքին առեւտրական շարժման վրայ։ Կը հաւաստուի թէ Կ. Պոլսոյ երեսփոխան Ֆարանիա էֆ. առեւտրական նախարար պիտի անուանուի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Պուլկար հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ ժէօն Թուրքերէ բաղկացած քոմիթէ մը կազմուած է Սելանիկի մէջ, Թուրքերուն և Պուլկարներուն միջեւ բարեկամական համաձայնութիւն մը գոյացնելու, բարեկամական յարաբերութիւններ մշակելու և երկու ժողովուրդներու անհամաձայնութեան պատճառներու բարձման մասին միջոցներ խորհելու համար։ Այդ քոմիթէին ծրագիրը կը նմանի Սոֆիայի քոմիթէին ծրագրին, որուն հետ այս վերջինը յարաբերութեան մտնել պիտի փորձէ, միասին հետապնդելու համար միեւնոյն նպատակը։ Ֆէրտինանտ Թագաւորին Պոլիս այցելութենէն ի վեր մանաւանդ Սելանիկի քոմիթէն մեծ գործունէութիւն ցոյց կուտայ։ Այդ քոմիթէին նախագահն է Սելանիկի կուսակալը և վարիչ անդամներն են նահանգին երկրագործական տնօրէն Նիխիմ պէյ, ժէօն Թուրք քոմիթէին նախագահ Ֆօքի։ Նազըմ պէյ, դատական տնօրէն Ճէլալ պէյ, Գ. զօրաբանակի Բ. զօրաբաժնի սպայակոյտի պետ Կալիպ Րէշիտ պէյ, հրապարակագիր Թեազիմ պէյ և բազմաթիւ Թուրք ու պուլկար համախոհներ։ Գործօն անդամներէն մէկը Կ. Պոլիս պիտի գայ, Մ. և Ց. կուսակցութիւնը համոզելու համար որ մայրաքաղաքիս մէջ ալ նմանօրինակ քոմիթէ մը կազմուի գաւառական մասնաճիւղերով։

⁂ Այն քոմիթէն, որ անցեալ տարի կազմուած էր նախկին նախարար և Կ. Պոլսոյ նախկին գործակատար Գ. Նաչէվիչի և քաղաքական զանազան կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ, վերջնականապէս պատրաստած է իր կանոնագիրը։ Այդ քոմիթէն պիտի աշխատի քաղաքականապէս, տնտեսապէս և կուլտուրապէս մերձեցում մը առաջ բերելու Թուրքիոյ ու Պուլկարիոյ, ինչպէս նաեւ պալքանեան պետութեանց միջեւ, մամուլի միջոցաւ ու ականաւոր քաղաքագէտներու և մերձեցման համախոհներու հետ ուղղակի յարաբերութեամբ։ Լոմ-Բալանկայի ուսանողները, իրենց ուսուցիչներուն առաջնորդութեամբ, ուղեւորութեան պիտի ձեռնարկեն դէպի Կ. Պոլիս, Սերպիոյ, Սքիւպի, Սելանիկի և Տարտանէլի ճամբով։ Ցառաշքիկայ շոքթու Սոֆիայի պատմութեան համալսարանէն 26 ուսուցիչներ և ուսանողներ գիտական ուղեւորութիւն մը պիտի ընեն դէպի Այնօրօզ, Էտիրնէի ճամբով։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Ազատարար բանակին Պոլիսը գրաւելուն առաջին տարեդարձը կիրակի օր տօնուեցաւ հանդիսաւորապէս։ Գըլըճ Ալիի մզկիթին մէջ կրօնական արարողութիւն մը կատարուեցաւ։ Մեվլուտի ընթերցումէն յետոյ Երեսփ. Ժողովի դեր-նախագահ Հօճա Ասըմ էֆ. հայրենասիրական ճառ մը արտասանեց։ Ներկայ էին եպարքոսը, նախարարները, Ա. Թիկնապահը, պալատան Բ. քարտուղարը, Սուլթանին անդր. զաւակը՝ Զիաէտտին էֆ., Ա. զօրաբանակի հրամանատարը և բազմաթիւ սպաներ՝ համազգեստով։ Կրօնական արարողութեան աւարտումէն յետոյ, ներկաները Ազատութեան Բլուր գացին, ուր տեղի ունեցան կրօնական և զինուորական կրկնակ արարողութիւններ։ Աղօթքներ կարդացուեցան ազատութեան զոհերու գերեզմաններուն վրայ։ Մեվլուտէ շաքարներ բաշխուեցան ներկաներուն։ Կէս օրէն յետոյ ժամը ութին սկսաւ զօրահանդէսը, որուն մասնակցեցան տասերկու վաշտ հետեւակազօրք, մէկ գունդ հեծելազօրք և վեց հրետանի։

⁂ Օսմ. տիկիններու բարեգործական Ընկերութեան նախագահուհի Տիկին Մէհմէտ պէյ և դեր-նախագահուհի Տիկին Լուի պէյ Թէրճիման ծաղկեփունջ մը նուիրեցին պատերազմական նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի։ Օսմ. բանակին սպաները ծաղկեպսակ մը դրին անցեալ տարի րէաքցիօնի շարժման ատեն սպաննուած սպայ Սթաթարի էֆ.ի շիրմին վրայ։

⁂ Իզմիրէն հասած պատուիրակութիւնը, որ կը բաղկանար տեղւոյն երեւելիներէն ու սպաներէն, հարիւրի չափ կառքերով Շիշլիի Ազատութեան Բլուրը գացին, ներկայ գտնուելու համար հոն կատարուած հանդէսին։

ՌՈՏՈՍԹՕՅԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ռոտոսթօյէն հասած պատուիրակութիւն մը հանրօգուտ շինութեանց նախարարին ներկայանալով առաջարկեց որ երկաթուղիի գիծ մը դէպի Ռոտոսթօ երկարի, որ Մուրատլըէ 20 քիլոմեթր հեռու է, և այս առթիւ շեշտեց այդ գծին ռազմագիտական կարեւորութիւնը։ Նախարարը խոստացաւ կարգադրութիւն մը ընել։ Այդ պատուիրակութեան անդամները, հինգ հոգի, բոլորն ալ Հայ են։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Օսմ. մարտանաւերը, որոնք Մարմարա կը գտնուէին, առջի օր, Պոլիս դարձան և Տօլմա Պաղչէի պալատան առջեւ խարսխեցին։ Ալբակօբ, Համիտիէ և Եունիս թորփիլանաւերը Ոսկեղջիւրէն դուրս ելլելով միւս մարտանաւերուն միացան։ Օսմ. նաւատորմը ուրիշ պատերազմական նաւերով զօրանալէ յետոյ Եգէական ծով պիտի երթայ, ուր մինչեւ գարնան վերջը մարզանքներ պիտի կատարէ։ Յետոյ մայրաքաղաքս պիտի դառնայ։

⁂ Գերմանիոյ նաւագործարաններուն յանձնարարուած չորս թորփիլահալածներուն շինութեան վրայ հսկելու պաշտօն ունեցող մասնագիտական յանձնախումբը աւարտած ըլլալով իր գործը, Պոլիս դարձած է։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵԷՄԷՆԻ ՄԷՋ

Եէմէնէն հասած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ Թաազի գաւառակին ենթակայ Ճէպէլի Միրայի Պէտէվիներուն և օսմ. զօրքերուն միջեւ ընդհարում մը առաջ եկած է։ Տեղական իշխանութիւնները զսպողական միջոցներ ձեռք առնելէ առաջ, իւլէմաներէ և պաշտօնատարներէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը ղրկած էին ըմբոստներուն մօտ, իմաստուն խորհուրդներ տալու համար։ Ապստամբները չուզելով ընդունիլ այդ պատուիրակութիւնը, կրակ բացած են ընկերացող զինուորներուն վրայ։ Այս վերջինները պատասխանելով, մեծ կորուստներ պատճառած են ապստամբներուն, որոնցմէ 98 հոգի սպաննուած և 20 հոգի վիրաւորուած են։ Զինուորներէն կորուստ չկայ։

ՆՈՐ ԱՒԱԳ ԹԻԿՆԱՊԱՀԸ

Պատերզմ. նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա կայս. աւագ թիկնապահ (եավէր էք րէմ) կարգուեցաւ ի վարձատրութիւն իր արտակարգ ծառայութեանց։ Այդ պաշտօնը ուրիշներու ալ չպիտի տրուի, ինչպէս կ՚ըլլար աւելի առաջ։

ԳԱՂՂԻԱՅԻ ՄԻՋԱԴԷՊԸ

Բարիզի օսմ. դեսպանը հրահանգ ստացած է արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշօնէ պահանջել որ Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ իշխանութեանց վերադարձուին ֆրանսական զինուորները կողոպտած ապրանքներն ու գոյքերը և խիստ պատժի ենթարկուին ծաղկը սարքողները։ Միջադէպին վայրը հեռագրական գիծ չըլլալուն համար, քանի մը օր ալ պիտի սպասուի, միջադէպին մանրամասնութեանց վրայ լուր ստանալու համար։ Պ. Բիշօն յայտարարած է թէ քննութիւն մը բացուած ըլլալով, արդիւնքը պիտի հաղորդէ Բ. Դրան։

ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ

Երեսփ. Ժողովի նախագահ Ահմէտ Րիզա պէյ, առջի իրիկուն, հացկերոյթ մը տուաւ Ծերակոյտի և Երեսփ. Ժողովի ելմտական յանձնաժողովներու անդամներուն, ելմտացոյցի վիճաբանութեան առթիւ։ Այդ հացկերոյթին ներկայ էր նաեւ ելմտական նախարարը։

ԱԼՊԻԵՐ ԿԻՔԱ ԻՇԽԱՆԸ

Պուլկար լրագիրներու ըսածին նայելով, օսմ. կառավարութիւնը ռումանական կառավարութենէն խնդրեր է որ Պուքրէշ գտնուող Կիքա իշխանը դառնալուն յանձնուի իբր թելադրիչ ալպանական շարժումին և Ալպանիա զէնք ու ռազմամթերք ներմուծող։

ՅՈՅՆԵՐԸ ԵՒ ՕՍՄ. ՔՈՄԻԹԷՆ

Մօնիթէօռ ստոյգ աղբիւրէ կ՚իմանայ թէ մօտերս վերջ պիտի գտնեն խորհրդարանական յոյն կուսակցութեան ու Մ. և Ց. կուսակցութեան միջեւ սկսուած բանակցութիւնները՝ համաձայնութեան մը յանգելու համար։ Նախարարները հաւանեցան որ յոյն տարրը իր բազմամարդութեան թիւին համեմատութեամբ ներկայացուցիչներ ունենայ Խորհրդարանին մէջ։ Տակաւին որոշում մը չէ տրուած այն ընտրական դրութեան մասին, որ պիտի գործադրուի։ Սակայն կիրարկուելիք ընտրական եղանակին շնորհիւ յոյն ազգը իր թիւին համեմատութեամբ երեսփոխաններ պիտի ունենայ։

ԿԱԼԱԹԱ-ՍԷՐԱՅԻ ԼԻՍԷՆ

Կալաթա-Սէրայի Լիսէին ուսանողները, որոնք դասադուլ ըրած էին քանի մը շաբաթէ ի վեր, բացի երեսուն հոգիէ, վարժարան վերադարձած են։ Այդ երեսուն ուսանողներու անունները պիտի ջնջուին տոմարներուն մէջէն։ Այսուհետեւ խստիւ պիտի գործադրուի վարժարանին կարգապահական կանոնագիրը։ Կրթական նախարարը լրագրական ներկայացուցիչի մը յայտարարած է թէ այդ ուսանողները վարժարան պիտի ընդունուին, եթէ զղջում յայտնեն։

⁂ Կայս. իրատէ մը վաւերացուց Սալիհ պէյի անուանումը իբր դեր-տնօրէն նոյն Լիսէին, ուր փոխանորդաբար կը վարէր նոյն պաշտօնը, Թէվֆիք Ֆիքրէթ պէյի տեղ, որ հրաժարած է։ Սալիհ Զէքի պէյ անդամ է նաեւ կրթական Բարձր. Խորհուրդին։

ՀԱԼԱՃԵԱՆ ԷՖ.Ի ՇՈՒՐՋԸ

Թուրք թերթ մը կը ծանուցանէ թէ հանր. շինութեանց նախարար Հալաճեան էֆ. իր պաշտօնին վրայ պիտի պահուի և առեւտրական նախարարութիւնը պիտի յանձնուի երեսփոխան Բանչէ Տօրէֆ էֆ.ի։

ՀԱԶԱՐ ՈՍԿԻԻ ԳՈՂՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ

Դրամատան մը հաւաքիչը, առջի օր, ուշ ատեն Ղալաթիոյ եռեւի փողոցներուն մէկէն անցած ատեն, երկու քսակահատներ վրան յարձակեցան։ Մէկը եռեւէն գալով, ձեռքերը ամուր մը բռնեց և միւսը ուզէն յափշտակեց պայուսակը՝ որուն մէջ հազար ոսկիի պանքնոթ կար։ Մարդուն ձեռքերը բռնուած էին, բայց

մոլեկան ցնծումներէն, ամիրայական հօյակապ փառայեղ կառոյցքէն, բոլոր հարստութիւններէն, ու բոլոր սերունդէն վերապրող այդ միակ բանին, միակ էակին վրայ։ Անիկա բոլոր կործանումներուն վերկենդանացումն էր, յարութիւնը բոլոր անէացած ոչնչացած բաներուն, եզական փոխարինումը բոլոր չփոխարինուելիք իրերուն, կեանքերուն։

Ու հոն, թիկնաթոռին մէջ թաղուած, աչքերը գոց, իր կեանքին այս ցաւագին դրուագներուն տողանցումէն ընկճուած, ոչնչացած, կը մնար, շարժելու անկարող, և օրհասական, ընդհատ հեւքով մը որմէ անոր տափակ ու աղաղուն լանջքը կը տանջուէր՝ ինչպէս հեկեկանքէ մը։

Հեռուն, ընդարձակ նոճաստանին վերեւ, արեւը կը խոնարհէր՝ բնութիւնը ջնարակելով իր հուսկօղջօյնի շառայլներովը, չիքելափառ և հանդիսաւոր։ Խորհրդապահ կուռ սրահակներուն ներքեւէն խուսափուկ ճառագայթ մը ներս սպրդեցաւ՝ լուսաւորելով սաւերոտ սենեակը։

Կինը աչքերը բացաւ՝ երազէ արթնցածի պէս, հառաչեց, և իրականութեան դառնալու ճիգին մէջ մրմունջ մը թռաւ շրթներէն։

— Զաւա՛կս, զաւա՛կս։

Ոտքի ելաւ, երկու ձեռքերով քունքերը սեղմած, դեռ այդ մահացու մըղձաւանջին տպաւորութեանը տակ, դողդղալով, աչքերը արցունքով լեցուն։

Վերէն, սգապատ շրջանակին մէջէն, կենդանագրին խաժ աչքերը՝ իրենց անուշ ու ցաւագին պչնումով՝ միշտ կը դիտէին անլուր տառապանքը այդ կնոջ, որ, հիմա, թեւերը բացած, անոր կը դիմէր՝ ինչպէս տարջացող մեղաւորուհի մը Աստուածամօր պատկերին։

Յանկարծ, դրանը բացուածքին մէջէն, խուլ, խռոչաւոր ձայնը պառաւ խոհարարուհիին.

— Հանըմ, Բարթող աղան է, հանըմը տեսնել կ՚ուզեմ կ՚ըսէ կոր։ Ինչ ըսեմ։

Հանըմը՝ իր հոգեկան վերացումին ու փղձկումին մէջ այսպէս ընդհատուած, պահ մը կանգ առաւ, դէմքին վրայ զզուանքի արտայայտութեամբ մը։

— Բարթող աղան թող վեր գայ, ըսաւ յետոյ։

Ու երբոր մինակ մնաց.

— Ո՜հ, Աստուա՜ծ իմ, մինչեւ ե՞րբ պիտի ազատիմ այս հրէշներուն ձեռքէն։

Եւ պահ մը, սեւերու տակ ծածկուած այդ մանրուկ դողդոջ մարմինը անշարժ մնաց սաւերոտ խուցին մէջ, գլխահակ, երկու ձեռքերովը երեսները ծածկած։

Ոտնաձայն մը սթափեցուց զինքը։

Մարդ մը ներս մտաւ, եթէ կարելի է մարդ անունը տալ արարածի մը որ գրեթէ ոչինչ ունէր մարդկայինէն։ Կոճղի մը վրան կինճի գլուխ մը զետեղուած, տակը երկու ցուպեր թեթեւապէս կորնթարդ, երկու գիծն զոյգ մը անհագին դգալ կախերեր, աչքին մէկը պղտոր՝ սպիտակուցը բիբին հետ խառն դուրս ժայթքած, և քունքին մօտ՝ միւս աչքին ուղղութենէն աւելի վար. երեսին մորթը կարծես հերիւնով մը հերձուած, ճղքրտուած, ծակ ծակ եղած, ողջ աչքը, առանց թարթիչի և կարմրած, միակ անաղարտ մնացած բանը ծաղկախտի անգութ հարստահարութենէն ետքը, շարունակ կը դառնար ականոզիքին մէջ, տեսակ մը հիւանդոտ թարթափումով, ամէն վայրկեան արցունքով թրջուած, մինչ միւսը, պայթածը, անշարժ կը մնար հեռուն, վայրենի և սարսափազդու։ Պեխերը ցանցառ էին, անծանօթ գոյնով. քանի մը թելեր տափակ քիթին տակէն վար կախուած, չկրնալով ծածկել բերանը, որուն շուրթերը գրեթէ կաշիէ երկու կտորներ էին՝ հազիւ հազ պարտկելով լղրճած լինտերը և փտած թափթփած ակռաները։ Բարթող աղա սովորութիւն ունէր, մանաւանդ խօսած ատեն, պեխին մէկ երկար թելը բռնելու և մատին փաթթելու, ողջ մնացած յարաշարժ բիբը անոր յառելով։ Ահա այն էութիւնը զոր արժանաւորապէս կը ներկայացնէր Բարթող աղան։

Բարթող աղա, որ քանի մը տարիէ ի վեր Մարկոսեաններուն տանը հայթայթիչն ու գործակատարն էր, եկած էր հիմա իր ամսական համարատուութիւնն ընելու հանըմին, որ այդ վայրկեանին մանաւանդ բնաւ տրամադիր չէր զբաղելու կեանքի շուկայիկ մանրամասնութիւններով։ Գետնաքարշ մեծարանքի շարժմամբ բարեւելէ յետոյ տիկինը, մանրակրկիտ զգուշութիւններով, իր դպած տեղը աղտոտելու երկիւղով կամացուկ մը նստաւ թիկնաթոռի մը եզերքը, սպասելով՝ լուռ ու մունջ՝ որ տիկինը հաճի խօսք ուղղել իրեն։

— Ինչ կայ նայինք, հարցուց վերջապէս ան առանց իսկ մարդուն երեսը նայելու։ Աղէկ ըրիր որ եկար, պէտք ունէի քեզի։

— Հանը՛մ, փարա բերի։

Այս սկզբնաւորութեամբ՝ գործակատարը կը յուսար հանըմին տրամադրութիւնը բարեփոխել։ Եւ գրպանէն ափ մը ոսկի հանելով դրաւ սեղանին վրայ, աչքը կնոջ երեսին յառած։

— Արդէն դրամի պէտք ունէի, Բարթող աղա, ո՞րքան է։

— Քսանըհինգ ոսկի, հանըմ. Մոմխանէի Ֆապրիքային երեք ամսուան վարձքը... Բայց... շարունակեց մարդը պեխին մէկ թելը բռնելով ու մատին պլլելով։ Բայց... նորէն միսս կայ, հանըմ, միսս, ա՛խ սա միսսները... վերջը չեկաւ. Առջի օրուան պօռային շաճըրախը ֆապրիքային վրայ ինչեր սաչախը փլցուցեր է. չորս հինգ ոսկիի միսս կայ, հանըմ, ինչ կ՚ըսէք, շինել տա՞նք...

— Ֆապրիքային մարդիկը բան չե՞ն եղած, Բարթող աղա, հարցուց տիկին Մարկոսեան՝ արկածին ստուգութեանը անկասկած, մարդուն անհաբեկ երեւոյթէն խաբուելով։

— Մարդոցը բան չէ եղեր, հանըմ, մինակ վախցեր փախեր են... հիմա նորէն կը բանին կոր. եա՛ ֆապրիքան փլչէր ալ՝ տակը մնային նէ՛, աւելցուց գործակատարը ողբագին շեշտով մը... ի՛նչ է նէ, հանըմ, քիչով ազատեցանք. ի՛նչ կ՚ըսէք, շինել տա՞նք։

— Շինել տուր։

Բարթող աղա շունչ մը առաւ. աչքը ուրախութեան կայծ մը փայլատակեց։

Հինգ ոսկի շահած էր։

— Իմ բախտէս, իմ չար բախտէս է սա միսսները, հանըմ, շարունակեց մարդուկը լալկանութեամբ. ես բախտաւոր մարդ ըլլայի նէ աղջիկներս ասանկ կը մնայի՞ն, Կատարինէս, Մագթաղինէս. տարիքնին լեցաւ, հանըմ, ի՛նչ պիտի ընեմ, դուռս զարնող չիկայ, հարցնող մը չիկայ ան քիմեայի պէս աղջիկներս, քիմեա՛, քիմեա՛...

Եւ Բարթող աղա մատին մէկը ողջ աչքին տարաւ՝ արցունք մը սրբելու պէս։

— Անոնց խսմէթը Աստուած կուտայ, Բարթող աղա, ըսաւ տիկինը, հոգ մի՛ ընէր... ուշ ըլլայ անուշ ըլլայ։

— Ուշացաւ, հանըմ, ուշացա՛ւ. Մագթաղինէս երեսունը կոխեց, ինչ պիտի ընեմ, ողորմած Աստուած, վերջացուց գործակատարը երկու ձեռքերով իր անհագին գլուխը բռնելով։

Յետոյ, իսկոյն, երբ թէ իր ներքին կսկիծէն սթափած և ոգի եկելով.

— Կը ներէք, հանըմ, գլուխ կը ցաւցնեմ կոր պարապ խօսքերով. պատուէր մը բան մը ունի՞ք ինծի ընելու... ատենը ուշ է ելլամ տուն երթամ, աղջիկներս...

— Կոստանեան անունով մէկը գեղին մէջ դպրոց բացեր է եղեր, գիտե՞ս, Բարթող աղա, ընդհատեց տիկին Մարկոսեան...

— Այո, հանըմ, Ռուսիայէն եկած մարդ մըն է եղեր, շատ կը գովեն կոր. երկայն մազերով և գլխարկով մէկն է. քանի մը հեղ տեսայ փողոցը. շատ մարդ զաւակը անոր դպրոցը կը ղրկէ կոր. շատ գիտնական է եղեր... հէ՛մ...

(Շարունակելի)

ակռաներով կառչեցաւ Թանկագին պայուսակին մինչեւ որ ոստիկանները հասան։ Զարմանալի էր տոկունութիւնը ակռաներուն, մանաւանդ որ կեղծ էին անոնք։ Բայց չինողն էր Ղալաթիոյ պահականոցին դէմի հանրածանօթ ատամնաբոյժ Տօքթ. Մարգպանեան, որուն քով արուեստը կատարելագործուած է և մաքրութիւնը անքննադատելի։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՊԱՏՐԻԿԻ ԱՌԵՒԱՆԴՄԱՆ ՓՈՐՁԸ.— Ոստիկանութիւնը չորս հոգի եւս ձերբակալած է առեւանգման գործին իբր մեղսակից։ Փութով կը փնտռուին ուրիշ տասներկու հոգի, որոնց վրայ մեղսակցութեան կասկած կայ։ Առեւանգութեան կազմակերպիչ Միչա Ռուսիոյ մէջ դատապարտութիւն կրած է՝ դրամատան մը դրամարկղը խորտակած ըլլալուն համար։ Հանքեան էֆ.ի յայտարարութեան համաձայն, Միչա բարձրահասակ, ուժեղ դէմքով, կայտառ և սիրալիր ձեւեր ունեցող 30 տարեկան երիտասարդ մըն է։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Անցեալ գիշեր, գողեր խորտակելով Պոլիս Մահմուտ փաշա հաստատուած Թուրք վաճառականի մը դրամարկղը, կողոպտեցին մէջը գտնուած գոհարեղէնները, դրամները և արժեթուղթերը, որոնք մեծ արժէք ունին։ Երկու հոգիի վրայ կասկած կայ։

ԱՆԻՇԽԱՆԱԿԱՆ.— Ընդհ. ապահովութեան տնօրէնութիւնը հրամայած է ձերբակալել Անթօան անուն հոլանտացի անիշխանականը, որ դեռ նոր Պոլիս հասած է։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՊԻՒՏՃԷԻՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Օսմ. Խորհրդարանը իր 78րդ նիստը գումարեց նախագահութեամբ Ահմէտ Րիզա պէյի։ Դարձեալ ներկայ էր Դահլիճը ամբողջութեամբ և ունկնդիրներու մեծ բազմութիւն մը։

Ատենագրութեան ընթերցումէն յետոյ, կարդացուեցան եպարքոսական թէզքէրէներ։

Նախագահը ամէնէն առաջ յայտարարեց թէ՝ Կայսեր հիւանդութեան առթիւ մէկ քանի անգամ Ն. Վեհափառութեան այցելեր և Երեսփ. Ժողովին կողմէ արագ ապաքինումին համար մաղթանքներ բրած է և յոյս յայտնեց որ Սուլթանը քանի մը օրէն բոլորովին առողջանայ։

Աչարի տուրքին կանոնագրին մէկ քանի յօդուածները բարեփոխուած և ղրկուած էր Ժողովին։ Նախաքննութեան համար ղրկուեցաւ Գաւանինը Մալիէ Յանձնաժողովին՝ ստիպողական որոշումով։

Ալքոլի մասին նոր օրէնք մը պատրաստուած էր, հին օրէնքին տեղ, որ անգործադրելի մնացած էր։ Մ. Արիֆ պէյի առաջարկութեան համաձայն, յատուկ Յանձնաժողովի մը ղրկուեցաւ նոյնպէս ստիպողական որոշումով։

Գաւանինը Մալիէ Յանձնաժողովին ղրկուեցաւ Թէմէթթիւյի Օրէնքին բարեփոխուած 5րդ յօդուածը, որ ղրկուած էր եպարքոսութեան կողմէ։

1323 տարւոյ յետնեալ աչարի տուրքերու գանձման համար օրինագիծ մը պատրաստուած էր։ Ղրկուեցաւ նոյնպէս Գաւանինը Մալիէ Յանձնաժողովին։

Գահընկէց վեհապետին ունեցած 12 միլիոն ղրշ.ի պարտքը վճարելու մասին ղրկուած օրինագիծը՝ Պիւտճէի Յանձնաժողովին ղրկուեցաւ։

Գր. էֆ. Զօհրապ ասկէ առաջ կարգ մը պաշտօններու թեթեւացման մասին օրէնք մը պատրաստած և Ժողովին ներկայացուցած էր։ Լահիէ Էնճիւմէնը վերադարձուցած էր Ժողովին՝ մէկ քանի յօդուածները մերժելով։ Ժողովը ղրկեց նաեւ Դատական Յանձնաժողովին որպէս զի ան ալ իր քննութեան արդիւնքը յայտագրէ։

Ժողովը նոյնութեամբ ընդունեց Ծերակոյտին կողմէ աննշան փոփոխութիւններով ընդունուած Ատանայի նահանգին արկածեալ վաճառականներուն համար նախապէս պատրաստուած և քննուած օրինագիծը։

Կարդացուեցաւ գիր մը որով անձ մը կը խոստանար կառավարութեան ցոյց տալ 5 միլիոն ոսկիի հասոյթ մը, եթէ նախապէս իրեն $^0/_0$ին 7 խոստացուէր։ Այս խնդիրը անցեալ տարի ալ քննուած և յանձնուած էր խորհրդարանական յանձնաժողովի մը որպէս զի իր քննութեան արդիւնքը տեղեկագրէ։ Ելեւմտական Նախարար Ճավիտ պէյ որ ներկայ էր, բեմ ելաւ և յայտարարեց թէ՝ եղած առաջարկը երեւակայական է և հետեւաբար չարժեր որ Երեսփ. Ժողովը իր ժամանակը պարապ տեղը վատնէ, զբաղելով այդ 5 միլիոնի՞ խնդրով. Ժողովը մերժեց նոյն առաջարկը։

Նախագահը ըսաւ թէ՝ ասկէ վերջ նիստերը պիտի սկսին ժամը 3ին և պիտի վերջանան 11ին։ Ցետոյ ծանուցուեցաւ որ պիւտճէով պիտի զբաղին շաբթուան երեք օր՝ Բշ., Դշ. և Շբ. իսկ միայն երեքշաբթի օրեր Թագրիրներով և ուրիշ օրինագծերով։ Որոշուեցաւ նաեւ Զատկի տօնին պատճառաւ յառաջիկայ երկուշաբթի և երեքշաբթի նիստ չգումարել. ինչպէս նաեւ վաղը՝ Սուլթանին գահակալութեան առթիւ։

Ժողովը յետոյ անցաւ Պիւտճէի վիճաբանութեանը, որուն շարունակութիւնը, ինչպէս յայտնի է, յետաձգուած էր երէկուան։

Իսմ. Հագգը (Կիւմիւլճինէ) պէյ ըսաւ թէ՝ ինչպէս կարելի էր Պիւտճէին տեղեկագիրը մանրազննին քննութեան մը ենթարկել, երբ այդ Պիւտճէն Ժողովին յանձնուեցաւ վիճաբանութեան դրուելէն միայն քանի մը օր առաջ։ Սահմանադրութեան 9րդ յօդուածը կը թելադրէ որ Պիւտճէին մէջ ծախքերուն մանրամասնութիւնները առանձինն նշանակուին. սակայն չկար սակայն։ Անցեալ տարի Պիւտճէին մէջ միայն 4½ միլիոնի բաց կար, իսկ այս տարի այդ բացը 7 միլիոնի բարձրացած է։ Ելեւմտական նախարարը իր անցեալ օրուան ճառին մէջ ըսաւ թէ՝ կառավարութիւնը Պիւտճէին մէջ շատ մը փոփոխութիւններ մացուցած էր անոր համար որ Դահլիճը վերջէն շատ մը փոփոխութիւններ կրեց։ Եթէ ընդունինք որ Հագգը փաշայէն վերջ պատերազմական, ծովային և կրթական նախարարները փոխուեցան և ասոնցմէ մը կ'արդարանայ անոնց բրած յաւելումները, չենք հասկնար թէ՝ ի՛նչ արդարացուցիչ պատճառաբանութիւններ ունի ընելիք ելեւմտական նախարարը այն նախարարութիւններուն համար որոնք փոփոխութիւններ չկրեցին, բայց Պիւտճէին մէջ յաւելումներ կրած են։ Հասոյթի երեւակայական յաւելումներէն խափուելով պէտք չէ ընդունինք մեզի ներկայացուած ամէն ծախք։ Մաքսին վրայ $^0/_0$ 4 յաւելում մը եղած է. ասկէ փոխանակ շահելու, տարին 40,000 ոսկի կը կորսնցնենք. իսկ $^0/_0$ 3 եղած առնելը շատ աւելի կը շահէինք. ապագան ցոյց պիտի տայ թէ ո՛րքան ճշմարիտ են այս ամէնը։ Ցետոյ Պիւտճէին մէջ կը տեսնուի որ բոլոր ծախքերը ամէնայետին մանրամասնութիւններով նշանակուած են. մինչդեռ հասոյթները նոյն ձեւով եղած չեն։ Մեզի՝ օսմանցիներուս համար աւելի կենսական ու կարեւոր են գիտնալ թէ՝ ի՛նչ են մեր հասոյթները և ի՛նչ վիճակի մէջ են անոնք. մինչեւ հիմա կառավարութիւնը մեզի բան մը չըսաւ Րէժիի մասին, որ ծխախոտի վաճառականութիւնը կապտած է ու մեր երկրագործները իրեն խաղալիկ բրած. այդ ընկերութիւնն է որ կառավարութեան հանդէպ ունեցած իր պարտականութիւնները երբե՛ք չկատարեր։ Անցեալ տարի Րէժիին համար խոստումներ բրած էր կառավարութիւնը. բայց դեռ բան մը չկայ և միայն խօսքերով ժամանակ կ'անցնի և մեզի կը յանձնարարուի որ շրջահայեաց ըլլանք։ Րէժիին պայմանագրութիւնը աւարտելուն շատ քիչ ատեն կայ և պէտք չէ որ այլեւս երկարաձգուի այդ մենաշնորհը, որ կրնայ օր մը մեր երկրագործ ժողովուրդին մէջ ահագին խռովութիւն մը յարուցանել (Ծափեր, բացի կեդրոնէն)։ Գալով փոխառութեան խնդրին, ատիկա ալ շատ փայլուն ու համով խօսքերով մեզի հրամցուեցաւ. այդ փոխառութեան համար կ'ըսուի թէ՝ 60 տարիէ ի վեր առաջին անգամ պատահող նպաստաւոր պայմաններով տեղի ունեցաւ, բայց ես կ'ըսեմ թէ՝ ատիկա քիչ մը չափազանց ինքնագովութիւն է. ասկէ առաջ ալ շատ մը փոխառութիւններ կնքուած են նոյն իսկ հարիւրին 3ուկէսով։ Կ'ըսուի թէ՝ այդ փոխառութիւնը միայն նոր կառավարութեան ներշնչած վստահութեան և հետեւած քաղաքականութեան հետեւանքով է որ առանց երաշխաւորութեան կնքուած է. բայց ընդհակառակը կը տեսնենք թէ՝ ատոր դէմ ցոյց տրուած են Ատանայի, Գոնեայի, Սըվազի և Գասթէմունիի աղնամի և աչարի տուրքերը։ Կ'եզրակացնեմ թէ՝ ոսկեզօծեալ խօսքերով և «հաղմուր եաղմուր»ի նման բացատրութիւններով պէտք չէ երկիրը ճնշել ահագին ծախքերու տակ. (Ծափեր)։

Գարասօ էֆ. խօսելով ի նպաստ Պիւտճէին, ըսաւ թէ՝ առանց այս ծախքերուն անկարելի բան է որ ո և է կառավարութիւն յառաջանայ ներկայ պայմաններուն տակ։ Պարտքէն պէտք չէ վախնալ ըսաւ, երբ այդ պարտքերուն դէմ հասոյթի միջոցներ ալ կը խորհուին։ Մեր տէրութեան պարտքը ամէնքը մէկ 136 միլիոն է, 26 միլիոն հասոյթին դէմ. Ֆրանսայի մէջ 4 միլիարի դէմ 400 միլիառ է պարտքը և Գարասօ էֆ. յայտարարեց թէ՝ ինշալլահ հետզհետէ մեր հասոյթները պիտի շատնան շնորհիւ երկաթուղիներու, ճամբաներու, նաւահանգիստներու հետզհետէ շինուելուն։

Խօսք առաւ յետոյ Գրիգոր էֆ. Զօհրապ և ըսաւ թէ՝ Պիւտճէին առթիւ նախարարին խօսած պաշտպանողականը շատ փայլուն էր, մանաւանդ լեզուի և արտայայտութեան կողմէ։ Փոխառութեան մասին խօսելով ըսաւ թէ՝ պէտք չէ այնքան ուժ տանք արտաքին փոխառութեան, քանի որ օտար երկրէ մեր եկածը մօտ մէկ մի ոսկին, մէկ մէկ ոսկին կը ներկայացնէ։ Այս առթիւ Զօհրապ էֆ. անուղղակի պատասխան մը տուաւ Ճավիտ պէյի որ անցեալ օր տուրքերու «յառաջատուական» և «համեմատական» դրութեան մասին խօսելով, դէմ խօսած էր ընկերվարութեան, պաշտպանելով հարուստները և ամէն անոնք որ այս երկրին մէջ դրամագլուխ մը կը ներմուծեն։ Զօհրապ դէմ խօսեցաւ նաեւ Ճավիտ պէյի ազատ փոխանակութեան գաղափարին և պաշտպանեց մաքսապաշտպան դրութիւնը։ Մեր երկիրը, ըսաւ, դեռ հասած չէ այն վիճակին որ մենք կարենանք մեր դուռները բանալ. դեռ մեր սահմանները պէտք ունինք պաշտպանելու տնտեսական յարձակումներու դէմ. քանի որ այժմ սուրին և Թնդանօթին չէ յաղթանակը, այլ ճարտարարուեստին և վաճառականութեան։ Դէմ խօսեցաւ նաեւ Ելեւմ. նախարարին այն գաղափարին որով կը պաշտպանէր դրամագլուխի տէրերը՝ ի վնաս փոքրիկ դրամագլուխներու տէրերուն, որոնք օր մը չէ օր մը պիտի անհետանան մեծ դրամատէրերու կլափին մէջ։ Եւ ասոր իբրեւ օրինակ ցոյց տուաւ Ամերիկեան Թրըսթները։ Ըսաւ նաեւ թէ՝ ինչու կ'ուզուի կոր որ ամէն մենաշնորհ օտարին տրուի, երբ Ռոքֆէլլըրի և այլ շոգենաւային գործեր, Թէլէֆոնը օսմանցի դրամագլուխով կարելի է գլուխ հանել. արդէն մեր երկրին վաճառականութեան և դրամատուններուն $^0/_0$ին 70ը օտարներու ձեռքն են ըսաւ. Զօհրապ իր ընդարձակ և հմտալից ճառը վերջացնելով ծափերու մէջ, ըսաւ թէ՝ «փոխառութենէն պէտք չէ վախնանք. այո՛, պայմանաւ որ այդ փոխառութիւնը արդիւնաբերող ըլլայ»։

Զօհրապէն վերջ խօսեցան Իլիաս և Իսմ. Բէքմալ պէյերը, ուրկէ վերջ դարձեալ Ճավիտ պէյ երկու ժամ և աւելի տեւող ճառով մէկիկ մէկիկ պատասխանեց բոլոր ընդդիմախօսներուն։ Ի վերջը խօսք ուզեց Միւրիտ պէյ. կեդրոնը աղմկեց. բայց ան բեմէն վար չիջաւ. կեդրոնը կը պնդէր քուէական նկատել վիճաբանութիւնը։ Ընդհանուր խառնակութեան մէջ նախագահը դադար տուաւ, վիճաբանութեան շարունակութիւնը այսօրուան յետաձգելով։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Ցոյները նորէն ջուրին երեսը կ'ելլան, այս անգամ խորհրդարանական գետնին վրայ։ Ակներեւ է ըսել թէ օսմ. Խորհրդարանին յոյն տարրը միակտուր պլոք մըն է, և հետեւապէս ուժ մը։ Ա՛յս գիտակցութեամբ զինուած, յոյն երեսփոխանները առջի օրէն վերապահ ու ընդդիմադիր կեցուածք մը ընդգրկեցին։ Խելայեղ անհեռատեսութեամբ մը չզգացին, չնետուեցան այս ու այն կուսակցութեան գիրկը, կամ, աւելի բաց խօսելու համար, Խորհրդարանին գերակշիռ տարրին՝ Մ. և Յ. կուսակցութեան գիրկը։ Առանց վարձահատոյց փոխարինութեան, անոնք չուզեցին իրենց ուժը խաղս տալ կուսակցութեան մը շահերուն, դաւանելով հանդերձ զանոնք իբրեւ նպաստաւոր տիրող րէժիմին կամ երկրին յառաջդիմութեան։ Ապահովապէս Ցոյները ջղային պնդակազմ յօրինուածք մը ունին, և մանաւանդ իրենց ներկայացուցած տարրին շահերուն պաշտպանութեան մասին խորունկ ըմբռնում մը և պարտականութեան գիտակցութիւն մը, որ ուրիշներու քով գրեթէ բացակայ է, մանաւորապէս մեր Հայերուս քով։ Այս երկրին ներքին քաղաքական փափուկ պայմաններուն մէջ, տիրող կուսակցութիւնը՝ մնալու համար այն բարձրութեան վրայ որուն յարաժամ պէտք ունի, կարեւորութիւն կ'ընծայէ ամէնայետին ուժին իսկ որ կրնայ ծառայել իր նպատակներուն, երկրին օրէնսդրական ժողովին մէջ։ Այսպէս ուրեմն, Խորհրդարանին յոյն տարրը անգտանելի ուժ մը ըլլալէ հեռի էր, և զայն իր կողմը շահելու համար Օսմ. Քոմիթէն պատրաստ էր զիջումներու։ Ահա մարդիկը անձնատուր ըլլալու համար պայմաններնին կը դնեն, որոնք, ինչպէս կը հաղորդուի, ընդունուած են (տե՛ս Ներքին Լուրերու բաժինը)։ Ցոյնը մինչեւ բազմապահանջ եղած է, իր կարեւորութիւնը ճանչցնելու խրոխտ ձեւով մը։ Այս պարագային մէջ ալ նոյնը բրաւ։ Խորհրդարանին մէջ յոյն տարրին ներկայացուցած թիւը անհամեմատական նկատեց բաղդատմամբ յոյն բնակչութեան թիւին օսմ. կայսրութեան մէջ։ Աւելի՛ երեսփոխան պէտք էր իրեն. 23ը անբաւական էր։ Եւ աւելի պիտի ունենայ, ըստ նոր կարգադրութեան, յառաջիկայ Խորհրդարանին մէջ։ Խօսքերնին և կամքերնին քալեցուցին։

Հիմա շատ բնական է հարցնել թէ՝ մեր երեսփոխանները ի՛նչ դիրք բռնեցին մինչեւ ցարդ օսմ. Խորհրդարանին մէջ, գիտցա՞ն ինքզինքնին յարգել տալ, հակառակ իրենց թիւին սակաւութեանը՝ կրցա՞ն պլոք մը կազմել՝ որ՝ ինչ ալ ըլլար՝ ուժի մը գաղափարը ներշնչէր։ Հակադրաբար Ցոյներուն, հայ երեսփոխանները անորոշ ուղղութիւններու, կամ աւելի ճիշդը ո և է ուղղութեան չհառաջացին. մանաւանդ օրուան հոսանքէն քշուեցան տարուեցան խեղճալի մեքենականութեամբ մը և գրեթէ ամէն գլխէ մէյմէկ ձայն եղան։ Այդ տասնըմէկ պատուական Հայերուն մէջ ոչ մէկ ատեն տիրեց գաղափարներու միակ ու յստակ ըմբռնում մը՝ գոնէ ընդհանուր ուղղութեան մը գիծերուն մէջ. գոնէ չգիտցան թէ ի՛նչ քաղաքականութեան մը հետեւելու էին՝ իրենց ներկայացուցած տարրին շահերը պաշտպանելու համար՝ հնարաւորութեան սահմանին մէջ։ Այս իմաստով բա՛ն մը չըրին, և ինքզինքնին յարգել չտալով, պակսեցուցած եղան նաեւ այն յարգանքը որուն արժանի էր իրենց ներկայացուցած տարրը։ Տասնըմէկի այդ խմբակին մէջ կան որ ընդդիմադիր են, կան որ քօմիթէական, կան որ պաշտօնապաշտ, կան որ ինքնագլուխ, կան որ... ո՛չինչ։ Խայտաբղէ՛տ խմբակ։ Մեր ազգին պատուական ու ներքնապէս բզքտուած վիճակին մէջ մանրանկարը՝ խորհրդարանական այս պատուական հայ հատուածը։ Ինչե՛ր կային ընելիք ու չըրին։ Հայ տարրը արդար և օրինակա՛ն ներկայացուցչութիւն մը ունի Խորհրդարանին մէջ։ Մուշէն և Կիլիկիայէն չէ՞ք կրնար մէյմէկ հատ երեսփոխան եւս ունենալ. և երեւակայել որ Խարբերդէն մէկ հատ չունեցանք։ Հայ տարրին թիւին համեմատակա՛ն է հայ պաշտօնատարներուն թիւը Օսմ. Խորհրդարանին մէջ։ Հաւանական է որ, օսմ. երկրորդ Խորհրդարանին մէջ Ցոյներուն թիւը 30ի բարձրանայ և միւս կողմէ, շատ աւելի հաւանական է որ Հայերուն թիւն ալ ողբալի տեղատուութեան մը ենթարկուի։ Եւ ատիկա՝ շնորհիւ այն գործունէութեան զոր ունեցան օսմ. առաջին Խորհրդարանին հայ անդամները։ Մեր փառքի դափնին պիտի տանինք զետեղել անոնց գլխուն վրայ։

ԵՐՈՒԽԱՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ

Երէկ առաւօտ ժամը 2ին Ս. Պատրիարք Հայրը ընկերակցութեամբ Ցակոբ Պահրի և Դամէր Շիրինեան էֆէնտիներու, այցելեց Վարչապետին՝ Նշան-Թաշի բնակարանին մէջ։ Խօսակցութիւնը դարձաւ Ատանայի բանտարկեալներուն արձակումին և գրաւուած հողերու խնդիրին շուրջ։ Վարչապետը առաջին խնդիրին համար ըսաւ որ ներքին և դատական գործերու նախարարներուն յանձնուած է անոնց կարգադրութիւնը, և սակայն ինքն ալ պէտք եղածը կը խոստանայ որպէս զի կառավարութեան որոշած թիւէն աւելի հայ բանտարկեալներ արձակուին։ Իսկ գալով երկրորդ խնդիրին, ըսաւ որ գրաւուած հողերու խնդիրը պիտի լուծուի գոհացուցիչ կերպով. սակայն, ըսաւ, պէտք չէ աճապարել, որովհետեւ Դահլիճին ուղղութիւնն է գործ մը ծանր տանիլ, սակայն լաւ տանիլ։ Այս տեսակցութենէն ետք Ս. Պատրիարք Հայրը հրաժեշտ առնելով՝ Վարչապետին բնակարանէն մեկնեցաւ։

ՓՈԽԱՆՈՐԴ ՀՕՐ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԽԱԽԱՄԱՊԵՏԻՆ

Պատրիարքական Փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ Վրդ. Դուրեան, ընկերակցութեամբ գործակատար Դամէր էֆ. Շիրինեանի, երէկ այցելեց Հրեաներու Խախամապետ Նահում էֆ.ին՝ Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ շնորհաւորելու Պասէքի տօնը։ Սիրալիր տեսակցութենէ մը ետք Փոխանորդ Հայրը հրաժեշտ առնելով՝ մեկնեցաւ Խախամապետին քովէն։

ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎ

Քաղաքական Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ՝ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, որ շնորհակալութիւն յայտնեց Ժողովին՝ իր բացակայութեան միջոցին անոր կատարած աշխատութիւններուն համար։ Ժողովը զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.

1. Պէտք տեսնուելով որ, Կիլիկեան որբախնամ յանձնաժողովին կողմէ տրուած ընկալագիրները կրեն Ազգ. Պատրիարքարանի կնիքը. յանձնարարել որոշեց Տնտես. Խորհուրդին, որպէսզի պէտք եղածը ընէ այս մասին.

2. Մուշի և Վանի Օսմ. Խորհրդարանին երկու հայ երեսփոխանները գիրով մը անմիջական պէտքը ցոյց տուած էին կառավարութեան դիմելու Թագրիրով մը, որպէսզի գարունին առիթով սերմնցու բաշխուի կարօտ երկրագործներու։ Խորհուրդը որոշեց այս մասին հրաւիրել կառավարութեան ուշադրութիւնը։

3. Ժողովին անդամներէն Ցակոբ էֆ. Պահրի ուսումնասիրութեան յանձնուած էր Օսմ. Համալսարանին մէջ տեղի ունեցած կարգ մը չէքերու գողութեան խնդիրը։ Այն տեղեկագիրին վրայ, զոր Պահրի էֆ. ներկայացուց այս խնդիրին մասին, Ժողովը կազմեց յանձնախումբ մը, որ պաշտօն պիտի ունենայ խնդիրը ուսումնասիրել մանրակրկիտ և պատասխանատուները ճշդելով դրամները պահանջել և եթէ պէտք ըլլայ կատարել դատական և վարչական հետապնդումներ։

4. Ժողովին ներկայացաւ Ցովհ. էֆ. Հինդլեան, որպէս զի իր և Կեդրոնականի Խնամակալութեան մէջ ծագած անհամաձայնութեան համար Ժողովին քննութեան արդիւնքը լսէ։ Ժողովը այս խնդիրը մասնաւոր ուսումնասիրութեան յանձնած էր արդէն, որուն արդիւնքին վրայ յենլով յայտարարեց որ Խնամակալութիւնը իրաւունք ունի այս խնդիրին մէջ։

ՎԱՆՕՐԷՆՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Երէկ պիտի գումարուէր Վանօրէնց Խորհուրդը. սակայն, դժբաղդաբար, Եր. էֆ. Տ. Անդրէասեանէ զատ ոչ ոք եկած էր. ուստի նիստ տեղի չունեցաւ։ Խորհուրդին անդամներէն Հրանտ Ասատուր և Ստեփան Թէլլեան էֆ.ները հրաժարած էին. ասոնց տեղ ընտրուած են Նշան էֆ. Վալիտէեան և Բիւզանդ էֆ. Թէրզեան։

ՆՊԱՍՏ ԿՈՒԳԱՅ

Երեւանէն 69 օսմ. ոսկի և 61 դրուշ հասած է Պատրիարքարան՝ Ատանայի արկածեալներուն համար։ Նոյնպէս Լայփցիկի հայ ճեմարանական ընկերութիւնը 140 մարք և 3 փէնիկ ղրկած է նոյն նպատակին համար։

ՆՊԱՍՏ Կ'ՈՒԶԵՆ

Մանճըլըգէն (Սեբաստիա), Իսքէնտէրունէն, Նեղիպէն, Զօք-Մարզուանէն, (բազմաթիւ ստորագրութիւններով), Տէվրիկէն, Էօմրանիէէն, գիրեր հասած են Պատրիարքարան, որոնք կը յայտնեն ժողովուրդին կարօտութիւնը և նպաստ կը խնդրեն։

ԳՈՂ ՍԱՐԿԱՒԱԳԸ

Իզմիրի Առաջն. Փոխանորդ Արսէն Վրդ. Թագրիր մը տուած է կառավարութեան, որպէս զի հետապնդուի Երուսաղէմի գող սարկաւագ Մովսէս Սահակեանը, որ փախած էր Իզմիր մեկնող շոգենաւի մը մէջ. և սակայն Իզմիր հասնելէ ետք ցամաք չէ ելած։

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ՈՐԲԱԽՆԱՄ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Կիլիկիոյ որբախնամ յանձնաժողովը 909 տարիի մատակարարութեան հաշիւները ներկայացուցած է Պատրիարքարան։

ՊԵՏՐՈՍ ՎՐԴ. ՍԱՐԱՃԵԱՆ

Պէյրութի հոգեւոր տեսուչ Պետրոս Վ. Սարաճեան գիրով մը Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին պատրաստակամութիւն յայտնած է կիլիկեան աղէտեալ վայրերէն մէկին մէջ պաշտօնավարելու։ Ս. Կաթողիկոսը կը խնդրէ որ փութով ճամբայ հանուի Պետրոս Վ.՝ դէպ ի Կիլիկիա։

ՊՕՏՕՒՐՈՒՄԻ ԲԱՆՏԷՆ

Պօտուրումի հայ բանտարկեալները խիստ սրտաճմլիկ կերպով կը նկարագրեն իրենց կարօտ վիճակը և կը խնդրեն որ քանի որ մարմնական մխիթարութենէ զրկուած են գոնէ հոգեւորական մխիթարութիւն մը վայելելու համար իրենց ղրկուի Մկրեան քհնյ.ի աղօթագիրքէն մէյմէկ հատ։ Բանտարկեալներէն մէկը մասնաւորի մը ուղղած իր մէկ նամակին մէջ կ'ըսէ որ, իրենց հետ բանտարկուած Թուրք բանտարկեալները անկարեւոր մարդեր են, որով չարժեր պնդել անոնց չարձակուելուն համար. այս տեսակ պնդում մը, կ'ըսէ, կը յետաձգէ միայն հայ բանտարկեալներու արձակումն ալ։

ԽՈՍՏՈՒՄՆԱԼԻՑ ՀԱՅ ՆԿԱՐԻՉ ՄԸ

Վահան Ալլճեան, 20ամեայ հայ պատանին, որուն նկարչութեան մէջ ցուցուցած տաղանդին մասին ասկէ առաջ ալ գրած էինք, վերջերս նորանոր արտադրութիւններով ինքզինք ա՛լ աւելի ժողովրդականացուցած է և գեղարուեստի սիրահարներուն առջեւ համակրելի համբաւ մը սկսած է շինել։ Իր նորագոյն արտադրութիւններէն մէկն է «Դէպի Կործանում» բիւզանդական նկարը որ կը ներկայացնէ բախտախաղի սեղան մը որուն վրայ կան դէզ դէզ դրամներ, խաղի թուղթ, օղի, հրազէն, մարդկային գանկ մը, և այլն։ Իր ուրիշ մէկ արտադրութիւնն է «Ջութակին Քաղցրութիւնը» անուն նկարը որ կը ներկայացնէ ջութակ մը անուշաբոյր ծաղիկներով զարդարուած։ Բայց իր ամէնէն վերջին գործն է «Ծովային Յաւերժահարսներու Պարը» որ զուտ իր մտքին ու երեւակայութեան ծնունդը ըլլալով, կը թուի թէ սահմանուած է համբաւ մը շինել իրեն։ Պատկերը կը ներկայացնէ գիշերուան մէջ ծովը, որ կը լուսաւորուի լրացեալ լուսնի լոյսով և ուր երեք ծովային պարիկներ մեծ ուռկանէ մը բռնած խորհրդաւոր պարեր կը յօրինեն՝ հեռուէն նշմարուող նաւու մը կիսաստուերին մէջ։ Պ. Ալլճեան իր այս և նախորդ մէկ երկու նկարները Սան Ֆրանչիսքօ ղրկեց ցուցադրելու համար և յոյս ունի թէ պիտի կրնայ ծախել։ Դեռահաս արթիսթը վերջերս նկարեց նաեւ Տիրամօր և Ցիսուս Մանուկի մեծադիր պատկերը Ֆաուլըրի Նորակառոյց Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին համար։ Ցայտնի բան է որ գեղարուեստի իր արտաքոյ կարգի ընդունակութիւնը արժանի կերպով զարգացնելու համար Պ. Ալլճեանի համար անհրաժեշտ է գեղարուեստական սալոնները այցելել և մեծ վարպետները ուսումնասիրել։ Այդ նպատակին հասնելու համար, որչափ որ կը հասկնանք, կը պատրաստուի մօտիկ ապագային Փարիզ երթալ և ուսանիլ։ Ա՛լ աւելի գովելի է Պ. Ալլճեան որ կը յուսայ իր պատկերներուն վաճառումէն հոգալ իր ծախքերը և իր վրձինին արդիւնքովը զարգացնել ինքզինք։

Ամերիկա (Ասպարէզ)

ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ «ԿՈՉՆԱԿ»ԷՆ

Պոսթընի Ամերիկեան գիշերային դպրոցները փակուած են՝ կը գրէ Թղթակից մը. Հայերէն ալ շատեր այս դպրոցները յաճախողներ եղած են այս տարի։ Դպրոցներուն մէկէն 94 շրջանաւարտներ վկայական ընդունեցին, որոնց երեքը Հայ էին։

⁂ Պր. Տ. Պապազեան, Կոչնակի գիտական բաժնին մեր յարգելի աշխատակիցը, որ Փէնսիլվանիա համալսարանի մէջ մասնաւոր ուսումնասիրութիւններ կը կատարէ իր մասնաճիւղին ելեկտրականութեան մէջ, վերջերս նոր գիւտ մը ըրաւ Օզոնի մասին, որուն փաթէնթը ծախեց ամերիկեան ընկերութեան մը։

⁂ Օր. Կենսակ Սանդրկեան, Պատ. Սանդրկեանի կրտսեր աղջիկը, զարմանալի ձիրք և ընդունակութիւն ցոյց տուած ըլլալով դաշնակահարութեան, իր ուսուցիչներուն ուշադրութեան առարկայ դարձած է։ Հիմա Լօս Անճէլըսի մէջ՝ ուր կը գտնուի Պատ. Սանդրկեանը ընտանեօք, Օր. Սանդրկեան անուանի վարպետներու քով այս գեղարուեստը կը մշակէ։

⁂ Ուէլզլէի ամերիկեան աղջկանց գոլէճի աւանդական սովորութեան հակառակ՝ այսօր գոլէճի ուսանող աղջկանց մեծ խումբին մէջ առաջին անգամ ըլլալով երիտասարդ ուսանող մըն ալ ընդունուած է — միակ երիտասարդը բոլոր աղջիկներուն մէջ — և ան ալ Հայ մըն է, Տիգրան Ցակոբեան անունով։ Ցակոբեան դպրոցին խոհանոցին մէջ աման լուալու գործ մը ունի եղեր ատենէ մը ի վեր. այնքան հաւատարմութեամբ և կանոնաւորութեամբ կը կատարէ իր գործը, որ դպրոցին բրօֆէսօրներէն մէկին ուշադրութիւնը կը գրաւէ։ Բրոֆէսօրը հասկնալով թէ Ցակոբեան Ջարդերէն ազատուած Հայ մըն է որ ուսում առնել կ'ուզէ՝ իր ընկերներուն խօսելով կը համոզէ զանոնք որ բացառութիւն մը ընեն թող տալով որ Ցակոբեան գոլէճի դասախօսութեանց հետեւի։ Ամերիկացի աղջիկներ շատ տարօրինակ կը զգան տեսնելով երիտասարդ մը իրենց խումբին մէջ իբր ուսանող և ան ալ Հայ մը՝ այնքան տարօրինակ որ առաջին օրը Ցակոբեանը դպրոցին մէջ տեսնելէն ետքը իրարու կը կանչեն եղեր «մա՛րդ, մա՛րդ», իբր թէ մարդ տեսած չըլլային։

ՆՈՐ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

Մայիս մէկին հրապարակ կ'ելլէ Գրիչ անունով գրական և գիտական պատկերազարդ ամսաթերթ մը, բժշկական համալսարանականներու խումբի մը կողմէ, և որուն տնօրէնութիւնը և խմբագրապետութիւնը ստանձնած են Վահրամ Փօֆազլեան և Շահնազար Որբունի էֆէնտիները։ Այժմէն ապահովուած է գիտական և գրական աշխարհին բոլոր նշանաւոր դէմքերուն աշխատակցութիւնը։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Լոյս տեսաւ Գ. Լուսինեանի Ֆրանսահայ մեծ բառգիրքին Բ. հատորին 17րդ պրակը 40 փարայ։

ԻԼԱՆ

Մարիամ Աճէմեան գատընըն Շիշլիտէ Քեազըթհանէ ճատտէսինտէ պագգալ Վանկէլին տիւքեանը իթթիսալինտէքի խանէտէ մուգիմ արապաճը Համպարձում Աճէմեան աղա զիմմէթինտէ մաղրիւմիւն պի մաթլուպը օլան մէպլաղը մալիւմէնին Թէէմինի իսթիֆասը ղըմինտա մէրգումըն հաճզ խուլէն պիր առէտ գուրէ արապասը չէհրի հալը րումինին օն պէշինճի բէրշէնպէ կիւնիւ սապահլայըն սաաթ իքի պուչուգ րաատէլէրինտէ Թաքսիմտէ արապա մէյտանընտա պիլմիւզայէտէ փիւրուխթ օլունաճաղընտան Թալիպ օլանլարըն էվվէլ վէ վագթը վէ մահալը մէզքիւրտէ հազըր պուլունմալարը իլան օլունուր.

Ֆի 10 Նիսան 326

⁂

Նէվ Շէհիրլի պագգալ Բանտէլի վէլէտի Թրիֆոնըն միւթէվէֆֆա Մանօլաքի Հաճօբուլօտան իսթիգրազ էյլէտիկի իքի խիւզ ատէտ լիրայի օսմանիյէյէ մուգապիլ վէֆայէն մէֆրուղ օլան Պէյ Օղլընտա Ազապ Գաբու ճիվարընտա Խօճազատէ մահալլէսինտէ Զէյթուն Զըքմազը սօգաղընտա քէաին թէօրթ առտա վէ էէտի օտա վէ պոտէսթխանէ վէ քիլար վէ մաթպախ վէ գույու վէ սարնըճ վէ միւշթէմիլաթը սայիրէյի հավի Թէվաի ինթիգալլու Սայֆիյէ Խաթուն վագֆընտան պիր պապ քեարկիր խանէնին ֆիրուխթը միւթէվէֆֆայը մէրգումըն վէրէսէսինտէն Էզմէրալտա գատըն իլէ Տօրօթէօս էֆէնտինին Պէյ Օղլը պիտայէթ իքինճի հուգուգ տայիրէսինտէն իսթիհսալ էտիլէքլէրի իլք գըթա իլամ հիւքմը իգթիզասընճա օլարագ միւզայէտէյէ օն պէշ կիւն սօնրա իպթիտար օլունաճաղընտան Թալիպ օլանլարըն վէ մալիւմաթը մուֆասսալէ ալմաք իսթէյէնլէրին Պէյ Օղլը իճրա տայիրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր.

Ֆի 12 Նիսան 326

Cie RUSSIE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Ցուցակ.
Դշ. 6/19 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 30/12 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 30/12 Իզմիր, Պիրէոս և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 31/13 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ու. 2/15 Սէվաստոպոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 2/15 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 2/15 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Հռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
3,700,000 Ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԱԼՈՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
Դետեաղաճ, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պերա), Մանասթըր, Ուսկիւպ եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաեւ միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրները։ Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։ Սեփականական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ, չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան պայմանաժամներով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ յաւագոյն պայմաններով։ [illegible] ալ Սալոնիկի փողոց վճարումներու համար ալ [illegible] մէջ ունի, [illegible] պայմաններով։

ՏՈՒՔԹ. ՉԱՐՓԱՃԵԱՆ
Մասնագէտ Բժիշկ
ԿՈԿՈՐԴԻ, ՔԻԹԻ ԵՒ ԱԿԱՆՋԻ

Վկայուած Բարիզի համալսարանէն ու նախկին օգն. բժիշկ Փոռտոյի հիւանդանոցներուն.

Պատիւ ունի ծանուցանելու թէ ի դիւրութիւն իր յարգոյ յաճախորդներուն, այսուհետեւ բացի երեքշաբթի և շաբաթ առտուներէ, ամէն օր մինչեւ կէս օր, կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները, գիտական ամենավերջին մեթոտներով, Պոլիս Կամուրջին գլուխը Նարկիլէճեան դեղարանը (նախորդ Ծաննի), և ուր ի հարկին կը կատարէ իր մասնագիտութեան վերաբերեալ գործողութիւնները։ Ամէն օր կէս օրէն ետքը հիւանդ կ'ընդունի իր բնակարանը, Բերա, Աղա Ճամի, Սագըզ Աղաճ, թիւ 6. երեքշաբթի և շաբաթ օրեր կը գտնուի ժամը 8-10 (Ը. Ե.) Շիշլիի Մանկանց միջազգային հիւանդանոցը, և իր մասնաճիւղին մէջ, Բերա, ռուսական դեսպանատան դիմաց, Ապուտ էֆ. խան, թիւ 22 ապարթմանը, ժամ 10-12 (Ը. Ե.)։ Չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ոչ։ 40-38

ԱՄԵՆ ԿՈՂՄ ՓՆՏՌՈՒՑԷ՛Ք
ՉԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ
ՆՈՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ՀԱՆԱԾ
ՊԱՀՐԻԷ ԵՒ ՎԱԹԱՆ
Սիկառի առաջնակարգ եւ ընտիր
ԹՈՒՂԹԵՐԸ
ԲՈԼՈՐ ԾԽԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ՔՈՎ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ 36-17

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ
ՕՏԱՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
BANQUE RUSSE
Pour le commerce étranger
Հիմնուած՝ 1871ին
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 30,000,000 ՌՈՒՊԼԻ
ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ

ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ. — Քալաթիոյ սակարան, Պերայու հրապարակ եւ Վալիի Սարոֆ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.— Աքքերման, Արխանկէլ, Աստրախան, Արմավիր, Պաքու, Պալաշովօ, Եքաթերինոտար, Էլիզաւէթկրատ, Իսմայիլ, Կերսոն, Քիեֆ, Քօզլօֆ, Խօքանտ, Քրէմէնչուկ, Մոսկուա (Նավիրքով փողոցի մասնաճիւղով), Նիքոլայեվ, Նիժնի-Նովկորոտ, Նօվօ, Նիքօլայէվսք, Նովօռօսիսք, Օտեսա, Օմսք, Բէրմ, Բօքրօֆսքայա-Սլոպօտա, Բոլդավա, Ռիկա, Ռիասք, Ռոմնի, Ռիպինսք, Սարաթօֆ, Սիմպիրսք, Սէմֆէրօբօլ, Զիւթօբօլ, Թիւմէն, Թօմսք, Վէլէքի, Ուսթիուկ, Վիաթքա, Վինիցա, Վոլոկտա և Վօզնէսէնսք։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.— Ալէքսանտրիա (Խէրսոնի մէջ), Գօմբինեց, Եւբաղորի, Քաքօվքա, Նիքօբօլ և Սբոլա։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ.— Լոնտոն, Բարիզ, Ժընեւ և Կ. Պոլիս։

Ռուսական դրամատունը կը կատարէ դրամատան և սակարանի վերաբերեալ ամէն կարգի գործառութիւններով. Նախավճարներ (avance) ապրանքի վրայ և քոմիսիոնով վաճառում ապրանքի։ Խիստ նպաստաւոր պայմաններով վարձու կու տայ ամենապահեստի «Սէյֆ» դրամարկղներ։ Խնայողական Սնտուկ նպաստաւոր տոկոսով։

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատւոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց, թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա 1. Սինկէր խան Թիւնէլի ետեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար) Չարշը Պօյը, թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։ 45

ԻՒՆԻՕՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ
1828-1829
1828 L'UNION DE PARIS
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ՓԱՐԻԶ
9, ՓԼԱՍ ՎԱՆՏՈՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible]

Դրամագլուխ և պահեստ 329 Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին 30 » »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք 480 » »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրելոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ ամենահաստատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն աժան գիներով, օրինակի համար ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ևլն. ևլն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ
Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՍԵՐԼԵԱՆ
Փոխ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քեթխիւտա Օղլու Խանը։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՏՀԻ ՆԷՇԸՆԸԼ ԲՐՈԹԷՔԹԸՐԸՐ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ
Լիվրփուլ, Չըրչ փողոց, թիւ 38

Ընկերութիւնս իր անհաւասար ուղղամտութեամբ և արդարասէր ու պատրաստակամ սովորութեան համաձայն՝ կը հատուցանէ ապահովագրեալներուն բոլոր վնասները։ Ապահովագրական ընկերութեանց համայնաժողովէն (սինտիքա) դուրս կ'աշխատի։

Ամէնէն նպաստաւոր պայմաններ՝ քան ուրիշ ո՛ և է ընկերութիւն։ Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց։

Արեւելքի Ընդհանուր Տնօրէն
Վիչէն Ս. Գալֆաեան
Ղալաթա, Իլիասի խան թիւ 7—8։
Գործակալութիւնք, Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Աւստրօ-ամերիկեան
Cie. de navigation Austro-Americana)
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պատուակ ունին։ Սնունդը խնամեալ է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան,

Ղալաթիա, Շարապ իսկէլէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերև թիւ 24։
Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՈՐ ՔՈՒՐՄՈՒԶԻ

ՔԻՉ ԴՐԱՄՈՎ
ՇԱՏ ՈՍԿԻ ՇԱՀԻԼ
ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ՏՆՕՐԷՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ԿԱՐԳԵՆՔ

Մեր գիտցած Եգիպտական և Ֆրանսական կալուածական պանքաներու և երկաթուղիի պարտաթուղթերէն շատ աժան և վիճակահանութեան կազմակերպութեամբ աւելի շահաւոր եղած պարտաթուղթերը Հոլանտ. կառավարութեան 1904ին փոխառութիւնը կազմող կալուածական պանքայի պարտաթուղթերն են։ Այս փոխառութիւնը հոլանտական կառավարութեան և Թագուհիին պաշտօնական արտօնութիւնովը հրապարակ հանուած և կալուածական գրաւով երաշխաւորուած է։ Այս պարտաթուղթերը տարին 6 անգամ քաշուելու պայմանաւ, 62,500 75,000, 100,000, 125,000, 250000 ֆրանքնոց մեծ պարգեւներ, ընդամէնը 1,450,950 ֆր. շահող թիւեր ունին։ Այս պարտաթուղթերը հիմակուան աժան գինով՝ 166 ղրշ.ի կամ 35 ֆր.ի գնողները 72 տարի բնաւ ո՛ և է վճարում ընելու պարտաւոր պիտի չըլլան և վիճակահանութիւններուն պիտի մասնակցին ու այսպէսով կամ իրենց տուած դրամը աւելուածական գումարով ետ պիտի առնեն և կամ կարեւոր պարգեւ մը պիտի շահին։ Ըսել է որ բնաւ վնաս չիկայ, որովհետեւ պարտաթուղթ է։ Եթէ պարգեւ ելլէ ու դուք տեղեկութիւն չունենաք, ձեր դրամը չի կորսուիր։ Վիճակահանութիւնը կը կատարուի հրապարակով և հոլանտական կառավարութեան հսկողութեան տակ։ Ինչպէս որ մեր գրասենեակին մէջ ծախուած ամէն տեսակ պարտաթուղթերուն համար կ'ըլլայ, հոլանտական կառավարութեան երաշխաւորեալ կալուածական պանքայի պարտաթուղթ գնողներուն ալ ամէն ատեն դրամ փոխ կը տրուի։ Մեր գրասենեակը որոշեալ գինով մը և ամէն ատեն ետ կ'առնէ այս պարտաթուղթերը (Մայրաքաղաքիս մէջ Հոլանտական պանքա չըլլալուն համար)։ Վիճակահանութեան ցուցակները ձրիապէս կու տանք մեր յաճախորդներուն։ Գաւառներէն գնել ուզողները մանտաբօսթով կամ չէքով պէտք է դիմեն Ղալաթիա, Քիւչիւք Թիւնէլ խան թիւ 7, Պոլիս, Ֆէրրահ պէյ խան, թիւ 5, 6 և 7, Նոր Նամազկահին դիմաց, «Ժողովրդային Վարկի Օսմանեան ֆօմանսիդ ընկերութեան»։ (Crédit populaire Ottoman) Գործունեայ պատուաւոր պաշտօնեաններու պէտք ունինք, որոնց դրամ պիտի շահեցնենք։

Յունիս 2ին քաշուելիք վիճակահանութիւն։

Պարգեւ			Ֆրանք
1			150,000
1			10,000
1			2,500
5	ֆր.	1000էն	5,000
10	»	500»	5,000
40	»	250»	10,000
82	»	100»	8,200
200	»	75»	15,000
400	»	50»	20,000
1260	»	31,25	39,375
2000			265,075

36—1

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻԻԹԻՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ՏԸ ԼԻՈՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻ ՏԱԿ
Լիոն, Սթէյ եր Վիլ փողոց, թիւ 77
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ

Բաժնետէր	192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ	215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ	1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ, 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ. 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։
Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ
[illegible]
Ղալաթիա, Սէն-Պիէր խան, թիւ 25-26
Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատունն՝ ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ, Ղալաթիա.
Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին [illegible], օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—11

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆանօսքօպիի, պռօնքօսքօպիի, էօզօֆակօսքօպիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գըլխու պտոյտը ու հիւծած ցաւերը, ականջ խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նմանապէս երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը ջնջէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի նշիկները (պատէժմիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէ ղափու, Համիտիյէ սիպիլի դէմ, Սարիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիշլի ճամբայ, Թագսիմ, ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 50—3

Միլքմէյտ Պրէնտ

MILKMAID BRAND
Սուիս Միլք
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամեն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ԽՈՀԱՆԱՆ՝ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ
[illegible]
50—2

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԾ Է

Médaille d'Or Paris 1889
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants
ՆԷՍԼԷԻ
ԿԱԹԸ
Իննինն կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ
Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։
50—2

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԸՆԿ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ
Իմէրէթի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Ապրիլ 26ին։
Ֆրիժի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 3ին։
Իօնի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 10ին։
Իմէրէթի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 17ին։
Ֆրիժի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 24ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Իմէրէթի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Ապրիլ 27ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 11ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։
Ֆրիժի շոգենաւը, նաւապետ Միթրէլէ, Մայիս 4ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։
Իօնի շոգենաւը, նաւապետ Գուլ, Մայիս 11ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։
Իմէրէթի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Մայիս 18ին, առտուան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։
Ֆրիժի շոգենաւը, նաւապետ Միթրէլէ, Մայիս 25ին, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ա. կարգ	Բարիզի	համար	200 ֆր.
» »	Մարսիլիայ	»	150 »
Բ. »	Բարիզի	»	160 »
» »	Մարսիլիայ	»	120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։ Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբբ ճամբով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալութեան՝ Թօփհանէ, քարափին վրայ։
46 Թ. ՌԸԳՈՒԼ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ԾԱՆ.— Օսմ. ապահովագրական Ընկերութեան կեդրոնատեղին փոխադրուած է Ղալաթիա Մէրթէպանի փողոց, թիւ 7, Պանք տը Սալոնիքի նախկին տեղը։ 30—30

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ համար Բոսթ Լօքալ տրկն.	108 ղր.
» » » վեցամս.	60 »
Գաւառներու համար տրկն.	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Արտասահմանի հմր. տարեկան	35 ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. հասցէի փոփոխման համար 2 ղրշ.։ Բաժանորդները անպայման կանխիկ, ծանուցումներն առանձին կը սակարկուին. դրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ աժան միջոցը Մանտաբօսթն է։

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՍՏԱՃԵԱՆ

"ԱՐԵՒԵԼՔ"ի ԹԵՐԹՕՆ (80)

ԱԼԵՔՍԱՆՏՐ ՏԻՒՄԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ

ԺԱ.

ԻՖ ԴՂԵԱԿԻՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Երիտասարդը գնաց ղեկին առջեւ նստաւ. թեթեւ ճնշումով մը ապահով եղաւ որ նաւը կը հնազանդէր իրեն։

— Առագաստակալներուն և պարաններուն վրայ ելէ՛ք, ըսաւ Տանթէս։

Չորս նաւաստիները իրենց հրամայուած տեղը փութացին իսկոյն, իսկ նաւատէրը կը դիտէր Տանթէսի բրածը։

— Կապեցէ՛ք հիմա։

Նաւաստիները բաւական ճշդութեամբ հնազանդեցան։

Այդ հրամանն ալ առաջին երկու հրամաններուն պէս գործադրուեցաւ, և փոքր նաւը փոխանակ ատամնդական պտոյտներ ըլլալու, [illegible] կղզին յառաջանալ, քան դրկաչափ հեռուէն անցնելով, ինչպէս գուշակած էր Տանթէս, առջակողմը ձգելով այդ կղզին։

— Կեցցե՛ս, գոչեց նաւապետը։

— Կեցցե՛ս, կրկնեցին նաւազները, և ամէնքն ալ զարմանքով կը դիտէին այդ մարդը, որուն վրայ մտքի և մարմնի կարող գտած էին անյուսալիօրէն։

— Կը տեսնէ՛ք, ըսաւ Տանթէս ղեկը ձգելով, որ ես կրնամ օգտակար ըլլալ ձեզի. եթէ Լիվօռնոյի մէջ ինծի պէտք չունենաք, հոն կը թողուք զիս. առաջին ամսականներէս կը վճարեմ ձեր տալիք սննդեղէնին և զգեստներուն փոխարժէքը։

— Լա՛ւ, լա՛ւ, յարեց նաւատէրը, պիտի կրնանք յարմարիլ, եթէ երբեք չափաւոր պահանջում մը ընէք։

— Մարդ մը ուրիշ մարդու մը չափ արժէք ունի. միւս ընկերներուն ինչ որ կը վճարէք՝ նոյնը վճարեցէք նաեւ ինծի, եղաւ գնաց։

— Արդար վարձատրութիւն մը չըլլար ատիկա, քանի որ դուք մեզմէ աւելի բան գիտէք, ըսաւ այն նաւաստին, որ Տանթէսը ծովէն հանած էր։

— Ինչո՞ւ կը խառնուիս գործին, քեզի վերաբերութիւն ունեցող գործ մը չէ ատ, Ժաքօբօ, ըսաւ նաւատէրը. ամէն ոք ազատ է ուզած թոշակովը աշխատելու։

— Ճիշդ է, ըսաւ Ժաքօբօ. պարզ դիտողութիւն մըն էր ըրածս։

— Լա՛ւ, աւելի աղէկ գործ մը ըրած պիտի ըլլայիր այդ մերկանդամ ու աղնիւ տղուն փոխ տալով տաբատ մը և թիկնոցակ մը, եթէ երբեք աւելորդ ունիս։

— Ոչ, պատասխանեց Ժաքօբօ, բայց շապիկ մը ու տաբատ մը ունիմ։

— Ինծի պէտք եղածն ալ ատ է, ըսաւ Տանթէս. շնորհակալ եմ, բարեկամս։

Ժաքօբօ նաւուն խորշը իջաւ և վայրկեան մը յետոյ վեր ելաւ երկու զգեստներով, զորս Տանթէս հագաւ աննկարագրելի ուրախութեամբ։

— Հիմա ուրիշ բանի պէտք ունի՞ք, հարցուց նաւատէրը։

— Կտոր մը հացի և երկրորդ ումպ մը այն պատուական ռոմէն, ուրկէ ճաշակած եմ, որովհետեւ երկար ատենէ ի վեր բերանս բան դրած չունիմ։

Արդարեւ, քառասուն ժամէ ի վեր բան կերած չէր Էտմոն։

Կտոր մը հաց տուին Տանթէսի և դդմակը երկարեցին անոր։

— Նաւը դէպի ձախակողմ դարձուցէք, գոչեց նաւապետը, դէպի ի ղեկավարը դառնալով։

Տանթէս ակնարկ մը ձգեց այդ կողմը, բերնին տանելով դդմակը, բայց կէս ճամբան մնաց ան։

— Ինչ կ'անցնի կը դառնայ Իֆ դղեակին մէջ, հարցուց նաւատէրը։

Արդարեւ, ճերմակ փոքր ամպ մը, որ Տանթէսի ուշադրութիւնը գրաւած էր, Իֆ դղեակին հարաւային պարիսպին որմածակը շրջապատեց։

Երկվայրկեան մը յետոյ հեռաւոր պայթումի մը ձայնը նուաղուն կերպով հասաւ մինչեւ նաւը։

Նաւազները գլուխնին վեր առին և իրարու նայեցան։

— Ինչ կը նշանակէ ատ, հարցուց գործատէրը։

— Այս գիշեր բանտարկեալ մը փախած ըլլալու է, ըսաւ Տանթէս. իրարանցումի համար արձակուած թնդանօթն է ատ։

Նաւատէրը ակնարկ մը ձգեց Էտմոնի վրայ, որ այդ խօսքերը ըրած միջոցին, դդմակը բերնին տարած էր. բայց տեսնելով որ ան հանդարտօրէն ու գոհունակութեամբ կը ճաշակէր այդ ըմպելին, պահ մը մտքէն անցած կասկածն ալ փարատեցաւ իսկոյն։

— Աւասիկ ռոմ մը որ խիստ զօրաւոր է, ըսաւ Տանթէս, շապիկին թեզանիքովը սրբելով քրտնաթաթաւ ճակատը։

— Ամէն պարագայի մէջ, եթէ փախչողը այս մարդն ալ ըլլայ, դարձեալ գոհ եմ, ըսաւ նաւատէրը, Էտմոնի նայելով. որովհետեւ յանդուգն մարդ մը ձեռք անցուցած եղայ։

Տանթէս պատրուակելով որ յոգնած էր, խնդրեց ղեկին առջեւ նստիլ։ Ղեկավարը իր պաշտօնը ուրիշին յանձնելէն գոհ, աչքով խորհուրդ հարցուց նաւատէրին. այս վերջինը գլխով նշան ըրաւ որ կրնար իր նոր ընկերոջ յանձնել ղեկը։

Տանթէս այդպէս տեղաւորուած՝ Մարսիլիայի վրայ սեւեռեց աչքերը։

— Ո՞ր ամսուն մէջ կը գտնուինք, հարցուց Տանթէս, խօսքը ուղղելով Ժաքօբոյի, որ իր ազատած մարդուն քով նստած էր, Իֆ դղեակը աչքէ հեռացնելով։

— Փետրուար 28ն է, պատասխանեց Ժաքօբօ։

— Ո՞ր տարուան, հարցուց Էտմոն։

— Ինչպէս ո՛ր տարուան։ Ո՞ր տարին ըլլալը կը հարցնէ՞ք։

— Այո՛, յարեց երիտասարդը։

— Մոռցա՞ծ էք ո՛ր տարուան մէջ գտնուելնիս։

(Շարունակելի)